

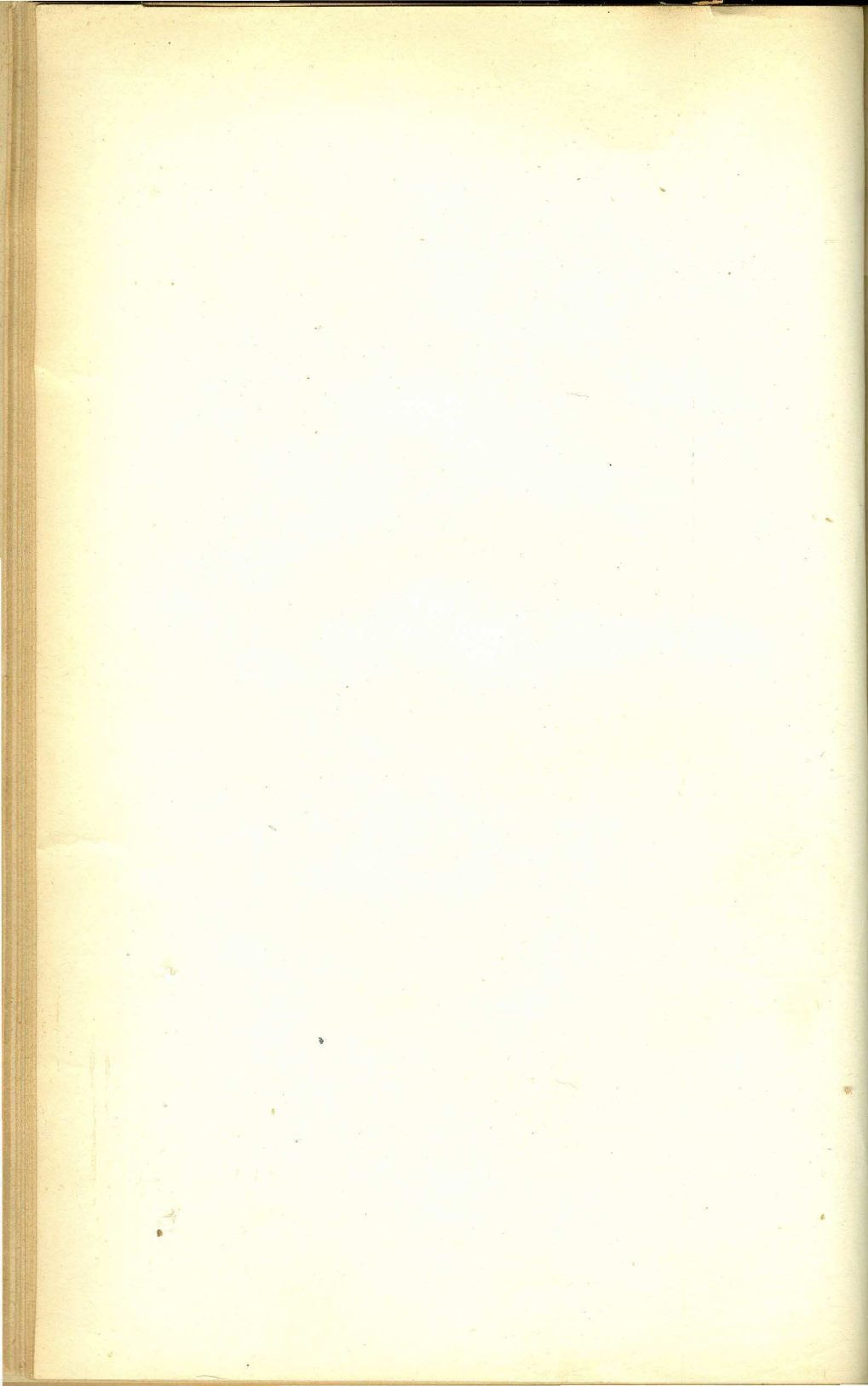
A BESZÉD BEFEJEZTE UTÁN

Dr. LÁNG LAJOS

A JOG- ÉS ÁLLAMTUDOMÁNYOK DOCTORA, A STATISTIKA NY. R. S A NEMZETGAZDASÁG,
PÉNZÜGYTAN ÉS PÉNZÜGYI JOG JOGOSÍTOTT TANÁRA, A M. KIR. PÉNZÜGYMINISTERIUM
VOLT ÁLLAMTITKÁRA, A II. ALAPVIZSGÁLAT, AZ ÁLLAMTUD. ÁLLAMVIZSGÁLATI BIZOTT-
SÁG TAGJA, A M. TUD. AKADÉMIA NEMZETGAZDASÁGI ÉS STATISZTIKAI BIZOTTSÁGÁ-
NAK ELNÖKE S AZ „INSTITUT INTERNATIONAL DE STATISTIQUE“ ÉS A M. TUD.
AKADÉMIA RENDES TAGJA, ORSZÁGOS KÉPVISELŐ, A JOG- ÉS ÁLLAMTUD. KARNAK
MÁSODIZBEN DECÁNJA,

A KARI JELENTÉSEKET

OLVASTA FEL.

I. A hittudományi kar jelentése.

Nagyságos Tudomány-Egyetemi Rector úr!

Van szerencsém a hittudományi kar f. hó 4-én tartott IV. rendes ülésében az általa a folyó 1893/4. tanévre kitűzött jutalomtételekre beérkezett pályamunkákra vonatkozó határozatot kivonatilag következőkben beterjeszteni:

a) A Pasquich-féle alapból 80 frttal jutalmazandó ezen tételre: „*Explicetur nota apostolica Eccae etc.*“ beérkezett három pályamunka közül az „*In est Ecce permanendum*“ és „*Legyen áldott az úr neve*“ jeligét viselő munkák szerzői közt a jutalom egyenlő mértékben megosztandó; — a harmadik: „*Super fundamentum Apostolorum*“ jeligével, dicséretre méltó. A jeligés levélkéek felbontásánál kitűnt, hogy az elsőnek szerzője Fialkovics József, a másodiké gróf Csáky Adorján, a harmadiké Sebestha Ottó II-od éves hittanhallgatók.

b) A Fogarassy-alapból ezen tételre: „*Exponatur et vindicetur doctrina catholica de ministris Sacramentorum etc.*“ kitűzött 80 frtos pályadíjra egy pályamű jelentkezett „*Sic nos existimet homo etc.*“ jeligével, mely e pályadíjra kiválóan érdemesnek ítéltetik. — Szerzője Szabados István III-ad éves hittanhallgató.

c) A Pasquich-Fogarassy-alapból ezen tételre: „*Adornetur dissertatio historica de vita et gestis S. Leonis P. IX.*“ kitűzött 80 frtos pályadíjra egy pályamunka érkezett be: „*Egy jobb kor hajnala*“ jeligével, mely jutalomra érdemesnek ítéltetik. Szerzője: Glattfelder Gyula II-od éves hittanhallgató.

Budapest, 1894 évi május 7-én.

DR. KLINGER ISTVÁN,
hittudománykari e. i. dekan.

Nagyságos Rector úr!

Van szerencsém tisztelettel jelenteni, hogy a Schopper-féle alapítványi jutalomért következő 3 hittudományi hallgató folyamodott:

Fodor József, III-ad, Muresian János III-ad és Nacsislajó Mihály II-od éves hittanhallgatók.

A hittudományi f. hó 4-én tartott IV. rendes ülésében a folyamodványokat tárgyalva egyhangulag, Fodor József III-ad éves hittudomány-hallgatót hozza javaslatba.

Kelt Budapest, 1894 évi május 6-án.

DR. KLINGER ISTVÁN,
hittudománykari e. i. dekán.

Nagyságos kir. m. Tudomány-Egyetemi Rector úr!

Van szerencsém tiszteletteljesen jelenteni, hogy a hittudományi kar f. hó 4-én tartott IV. rendes ülésében, a jog- és államtudományi kar ajánlatához képest, a Bitá-féle 50 frtos szorgalmi díjat Wágner Károly IV. éves joghallgatónak adományozta.

A Szabó-féle 20 forintos egyházszónoklati ösztöndíjat, a szaktanár ajánlatára, Hámon Róbert IV. éves hittanhallgatónak adományozta.

A beiktatási díjalapból a hittudományi kar rendelkezésére álló 96 frt 85 kr. összeget, a kar eddigi szokásához képest, alkalmas könyvekben kiosztandó szorgalmi díjul kívánván felhasználni, azt egyenlő részekben Zubriczky Alfréd, Zágoda Ferencz és Hámon Róbert IV. éves hittanhallgatóknak határozza kiadatni.

Budapest, 1894 év május 8-án.

DR. KLINGER ISTVÁN,
hittudománykari e. i. dekán.

Tekintetes hittudományi Kar!

Az 1893/4. tanévre a Pasquich-féle alapból 80 frt jutalommal kitűzött e pályatételre: „Explicatur nota apostolica Ecclesiae, fiatque ejusdem applicatio,“ három magyar nyelven írt dolgozat érkezettbe ezekkel a jeligékkel:

I. „Super fundamentum apostolorum“. Pál. Ephes. 2, 20.

II. „In illa est Ecclesia permanendum, quae ab apostolis fundata usque ad diem hunc durat“ S. Hieronymus (c. Lucif. c. ult.)

III. „Legyen áldott az Úr neve most és mindörökké“. Zsolt. 112, 2. v.

A pályamunkák birálatával alulirottak bizatván meg, ebbeli véleményes jelentésünket következőkben terjesztjük elé:

Az I. sz. elég terjedelmes értekezés, ámbár a kitűzött tárggyal való komoly foglalkozásról tesz tanúságot; szerzője elismerésre méltó szorgalommal gyűjtötte össze a tétel megfejtéséhez az anyagot, a mennyire e téren korlátolt tájékozottsága engedte: de azt kellőleg feldolgoznia nem sikerült, nem fejt ki szabatosan a kitűzött tárgyat, az egész inkább történelmi tárgyalás az egyház apostoli voltáról, mint az apostoli jegynek kellő megállapítása, s helyes alkalmazása a kath. egyházra s felekezetekre; több helyen úgy tűnik föl, hogy forrásait félre vagy nem is értette; innét magyarázhatók a kidolgozás fogyatékosága mellett az itt-ott észlelhető hibás állítások is. Azért a bár fáradsággal írt, de a két verseny-munkával szemben kisebb körű tanulmány alapján írt dolgozat nem jöhet tekintetbe akkor, midőn a jutalom odaitélése forog kérdésben, dicséretre méltónak tartjuk.

Ellenben a II. és III. sz. pályamunkák mind tartalom, mind külső alakra nézve megütik azt a mértéket, melyet nem kész tudósok, hanem tud. pályára készülő tanulók ilyen művére alkalmazni lehet.

Vannak ugyan számításba veendő hiányaik, mert a míg szerzőik a tételben rejlő némely fontosabb mozzanatok kifejtésére s megállapítására kelletténél kevesebb ügyet vetettek:

addig másrészt több oda nem tartozó dolgot halmoztak össze. De e hiányok daczára is, minthogy a kari díj nem annyira tud. vívmányok jutalmazása, mint inkább a jó igyekezetre buzdítás akar lenni, és a szóban levő pályaművek szerzői a tételt helyesen fogták fel s megfejtése is sikerült, mindkét dolgozatot jutalomra érdemesnek ítéljük.

Mivel pedig egész értékekre nézve olyanoknak tűnnek föl, hogy közülök egyik sem bir a másik fölött határozott túlsúlyal, erre való tekintettel a jutalom egyenlő megosztását javasoljuk.

Budapesten, 1894 ápril 30.

Dr. BITA DEZSŐ,
Dr. BREZNAY BÉLA,
ny. r. tanárok.

Tekintetes hittudományi Kar!

A Pasquich-Fogarassy-alapból: „Adornetur dissertatio historica de vita et gestis S. Leonis Papae IX“ tételre kitűzött pályadíjra egy pályamű érkezett be, következő jeligével: „Egy jobb kor hajnala.“ Elbirálása alulírottakra bízván, van szerencsénk egyező véleményünket a következőkben a tekintetes Kar elé terjeszteni.

A 293 lapra terjedő pályamunka hosszab bevezetés után három fejezetben ismerteti a nagynevű reformátor-pápa életét. Az első fejezet ifjúkoráról, a második püspöki működéséről szól. Legkiválóbb s egyszersmind legterjedelmesebb a harmadik fejezet, melyben pályázó a kútfők és válogatott német szakmunkák gondos felhasználásával, hőse öt évre terjedő rövid, de nagytevékenységű pápaságának változatos eseményeit írja le érdekesen és bő részletezéssel; a többi közt kellően méltatván azt a viszonyt is, a melyben az apostoli szellemű egyházfő a III. Henrik császár és I. Endre királyunk között folyt háborúk idején Magyarországhoz állott. (Itt egyébként megvártuk volna, hogy pályázó Pauler Gyulának időközben megjelent kitűnő munkájáról tudomást vegyen.) Figyelemre méltó a Bevezetés is, melyben a X. és XI. századbeli egyházi

állapotokról értekeznek nagy vonásokban, elegendő tájékozottsággal. Általán komoly törekvésének és szorgalmának mindenütt jelét adja. Előadása oknyomozó, pragmatikai; helylyelközzel alkalmazott észrevételei rendesen találók. Irálya nemesen egyszerű, sima és folyékony. Röviden: a pályadolgozatot, mint kellő szorgalomról és készületségről tanúskodó gondos tanulmányt sikerültnek tartjuk, s azért szerzőnek a jutalmat kiadatni véleményezzük.

Budapesten, 1894 április 29-én.

Dr. RAPAICS RAYMOND,
Dr. ASCHENBRIER ANTAL.

Tekintetes hittudományi Kar!

Az „Exponatur et vindicetur doctrina catholica de ministris Sacramentorum etc.“ pályatételre: „Sic nos existimet homo . . . I. Cor. 4, 1.“ jelige alatt beérkezett egyetlen pályamunka elbírálásával bizatván meg, van szerencsénk véleményünket a következőkben előterjeszteni.

A terjedelmes dolgozat (339 l. in 4°) szorgos tanulmányra és a kitűzött kérdés körül alapos és széles körű tájékozottságra vall. Szerzője az idevágó irodalmat elég bőven ismeri és öntudatosan használja föl. A kath. tant mindig szabatosan adja elő s kielégítő alapos-sággal bizonyítja. A nyílt kérdések fejtegetésénél a megbízhatóbb utakat választja inkább, az elismert tekintélyek nyomait követve. E mellett a különféle véleményeket, melyekkel közelebbről foglalkozik, híven és világosan állítja szem elé; argumentumaikat a maga czéljához ügyesen csoportosítja, bár ez ügyesség itt-ott a mellőzött érvek rovására esik.

Különös dicséretre méltók a világos fogalmazás, a tudományos szabatosság mellett is kellemes, könnyed stílus és helyes magyarság, melyek — a tartalombeli érdemen fölül — a jelen pályamunkát ajánlják s a szép reményekre jogosító

szerzőt, véleményünk szerint, a kitűzött jutalomra föltétlenül érdemessé teszik.

Budapest, 1894 április 24.

Dr. KISFALUDY Á. BÉLA,
ny. r. tanár.

Dr. KANYORSZKY GYÖRGY,
ny. r. tanár.

II. A jog- és államtudományi kar jelentése.

Nagyságos Rector úr!

A folyó 1893/4. tanévre kitűzött pályakérdésekre beérkezett munkálatokra vonatkozólag a tisztelettel alólirott jog- és államtudományi kar jelentését a következőkben terjeszti elő:

1. A magyar közjogból kitűzött és a Schwartner-alapból 360 frttal jutalmazott kérdésre: „A törvény és rendeletek közti különbség s ennek viszonya amahhoz általában és a magyar közjog szerint“,

három pályamunka érkezett be, és pedig:

- a) „Gesetz ist für die Rechtsprechung“,
- b) „Salus reipublicae suprema lex“,
- c) „Litteras disce“, — jeligéssel ellátva.

A pályamunkák bírálatra dr. Lechner Ágoston és dr. Concha Győző tanároknak adattak ki, a kiknek egyetértő véleménye alapján a kar a jutalmat nem ítélte ugyan oda egyiknek sem, azonban a „Gesetz ist für die Rechtsprechung“ és a „Salus reipublicae suprema lex“ jeligével ellátott munkákat dícséretre érdemeseknek találta és szerzőiket felhivandónak határozta, hogy a mennyiben neveik közzétételét kívánják, jeligés leveleik felbontása végett jelentkezzenek. A harmadik munka jeligés levélkéje felbontatlanul elégettetett.

2. A magyar magánjogból kitűzött és a Senger Katalin-alapból 260 frttal jutalmazott kérdésre: „Kijelölendők s rendszeres keretben megvilágosítandók Verböczy Hármaskönyvének ama nevezetesebb pontjai, a melyek s a miként azok

akár közvetlenül, akár szokásjogi átalakulattal hazai magán-jogunk terén mai nap még életben vannak“,

egy pályamunka érkezett be, és pedig:

„Intézményeiben él a nemzet“ jelige alatt.

A munkálat bírálatra dr. Herczegh Mihály és dr. Zsögöd Benő tanároknak adatott ki. A bírálók egybehangzó véleményének elfogadásával a kar a jutalmat nem találta kiadhatónak. A pályázó nevét rejtő jeligés levélke felbontatlanul elégettetett.

3. A jogbölcseletről kitűzött és a Pauler-alapból 100 frttal jutalmazott ama kérdésre: „Adassék elő az örökjogra vonatkozó természetjogi és jogbölcészeti elméletek“,

egy pályamunka érkezett be, és pedig:

„Testamenta mero jure nullius essent momenti, nisi anima esset immortalis“ jelige alatt.

A munkálat bírálatra dr. Pulszky Ágost és dr. Schnierer Aladár tanároknak adatott ki. A kar az egyetértő vélemény elfogadásával a jutalmat nem találta kiadhatónak. A jeligés levélke felbontatlanul elégettetett.

4. A magyar jogtörténetből kitűzött és a Pasquich-alapból 70 frttal jutalmazott ama kérdésre: „A fűsítés intézményének fejlődése“,

egy pályamunka érkezett be, és pedig:

„Van nekem egy lányom,

De fiam nincs, kire a birtokom szálljon.

Tegye azt felséged mintha fiu volna,

Írja örökségem kedves leányomra“ — jelige alatt.

A munkálat dr. Hajnik Imre és dr. Timon Ákos tanároknak adatott ki bírálathoz. A kar a bírálók véleményének elfogadásával a jutalmat nem találta kiadhatónak. A jeligés levélke felbontatlanul elégettetett.

5. A nemzetgazdaságtanból kitűzött és a Pasquich-alapból 70 frttal jutalmazott kérdésre: „A jegybank elmélete és jelenlegi állása az irodalomban“,

három pályamunka érkezett be, és pedig:

a) „La banque n'est une routine, c'est une science“,

b) „A hitel pénzhelyettesítőket teremt, melyek a pénzt a forgalmi és fizetési eszköz funkcióiban helyettesítik“,

c) „Banghs wit is best“ jeligékkel ellátva.

A pályamunkák bírálatra dr. Földes Béla és dr. Mariska Vilmos tanároknak adattak ki, a kiknek egyetértő véleménye alapján a kar a „La banque n'est une routine, c'est une science“ jeligével ellátott munkának a jutalmat oda ítélte. Ennek folytán a jeligés levélke felbontatván, a munkát szerzőjeül Beck Gyula III. éves joghallgató neve tűnt ki.

A másik két munkát dicséretre érdemesnek találta a kar és szerzőjeit felhivandónak határozta, hogy a mennyiben neveiknek közzétételét kívánják, jeligés leveleik felbontása végett jelentkezzenek.

6. A római jog kitűzött és a Pasquich-alapból 70 frttal, jutalmazott kérdésre: — „A locatio conductio jogviszonyainak fejtegetése“ — három pályamunka érkezett be, és pedig:

a) „Inter folia fructus“,

b) „In consensualibus contractibus“,

c) „Locatio et conductio cum naturalis sit“, jeligékkel ellátva.

A pályamunkák bírálatra dr. Vécsey Tamás és dr. Sághy Gyula tanároknak adattak ki, a kiknek egybehangzó véleménye alapján a kar az „Inter folia fructus“ és az „In consensualibus contractibus“ jeligével ellátott munkákat a jutalomdíjra érdemesnek ítélte és szerzőik között a 70 frt díjat egyenlő részben megosztatni határozta, mire a két jeligés levélke felbontatván, kitűnt, hogy az „Inter folia fructus“ jeligéjű munka szerzője Mandel Sándor III. éves „Inconsensualibus contractibus“ — jeligéjű munka szerzője pedig György József II. éves joghallgató.

A „Locatio et conductio cum naturalis sit“ jeligéjű munkát pedig a kar dicséretre érdemesnek találta és szerzőjét felhivandónak határozta, hogy a mennyiben nevének közzétételét kívánja, jeligés levélkéjének felbontása végett jelentkezze.

Az 1—6. pontokra vonatkozó bírálatot, valamint a 12 drb. pályamunkát az 1., 5. és 6. ponthoz tartozó és esetleg felbontandó 5 drb. jeligés levélkével van szerencsém ide mellékelni.

Továbbá van szerencséje a tisztelettel aláírott karnak

jelenteni, hogy a folyó tanévre a kari ösztöndíj alapból három kétszáz forintos szorgalmi díjat tesz folyóvá, melyekből, tekintettel a szorgalomra, jó előmenetelre s viszonylagos vagyontalanságra: Hoffner Sándor IV. éves, Kohn Jakab III. éves és Haendel Vilmos II. éves joghallgatót egy-egy kétszáz forintos díjban részesíti.

A Kautz-alapítványnak kamatjából a kar Berger Béla IV. éves joghallgatónak 60 frtot adományoz.

A Mária Terézia-féle két 105 frtos szigorlati ösztöndíjra beérkezett pályázók közül a kar egyik ösztöndíjat Seregi Zoltán jogszigorlónak adományozza, a másikra pedig pályázók hiányában új pályázat hirdetését határozza el.

A néhai Majláth György alapítványból a jelen tanévre esedékes szigorlati ösztöndíjra a kar a pályázatot kellő időben és szabályszerűen kihirdette, pályázat azonban nem érkezett. Tekintettel arra, hogy ezen pályázat magasabb igényt támaszt, úgy hogy egyetemi hallgatók arra nem igen pályázhatnak, a kar azon határozatot hozta, hogy a midőn ezen pályázat újból kihirdettetnék, a pályázat közzétételére a budapesti ügyvédi kamara, valamint a joggyakornokok köre is megkeresendő leszen.

Kelt Budapesten a jog- és államtudományi karnak 1894 április 28-án tartott V. rendes üléséből.

LÁNG,
dékán.

Birálata

az 1894-iki pályázat 4-ik számú kérdésére bejött műveknek.

A 4-ik számú jutalomtételre a magyar közjogból, „a törvény és rendelet közti különbség s ennek viszonya amahoz általában és a magyar közjog szerint,” jutalma a Schwartner alapból 360 frt — három pályamű érkezett; az I-ső német nyelven: „Das Gesetz ist für die Rechtssprechung Zweck ect.” jeligével; a II-ik magyar nyelven: „Salus reipublicae suprema lex” jeligével; végre egy III-ik szintén magyar nyelven: „Litteras disce. Cato” jeligével.

A pályázat általános eredményét illetőleg azt kell constatalnunk, hogy noha az I. s II. számú dolgozat kétségkívül elismerendő tehetségre, valamint beható tanulmányra vall, kivált a magyar és német irodalomban, és e nagyfontossága is kérdés helyes felfogásáról is tanuskodik a kérdés oly mérvű megoldását vagy új megvilágítását, mely ily szokatlanul nagy és a szerző egyéniségére nézve korlátlan pályázatdíja elnyerését indokolná — mégsem nyújtják. A III. számú pályamű: „Litteras disce. Cato“ jeligével, pedig a kérdést nem helyesen fogja fel s az előbb nevezett kettőnél jóval kevesebb tanulmányról tanuskodik.

A miért véleményünk az, hogy a kar a pályadíjt ugyan ne adja ki; de elismerését az I. s II. pályaműszerzője iránt azzal fejezze ki, hogy mind két művet, a „Gesetz ist für die Rechtssprehung Zweck stb.“ és a „Salus reipublicae suprema lex“ jeligéjűt, dicsérettel kitüntesse.

E véleményünk indokolása, illetve részletes bírálatunk a következő:

A mi először is a III-ik számú pályaművet illeti: „Litteras disce Cato“ jeligével, ez kis $\frac{1}{4}$ -rétű 114 lapra terjed és öt részre oszlik, melyek elsejében a szerző a törvényről, másodikában a rendeletről, harmadikában e kettő közti különbségről, negyedikében azok viszonyáról, az ötödikben végre ezekről magyar közjogi szempontból szól.

De azonkívül, hogy a kérdést nem helyesen fogja fel, midőn a mi törvényeink és rendeleteinknek, kiváltkép az újabbaknak úgyszólván tartalmi különbségét és kapcsolatát, igaz, kissé felületesen elemzi; magáról a jogról és a törvényről sem ad tiszta, világos és beható fogalomhatározást. És épen e határozatlanság, melylyel szerző műve czéljára nézve van, okozta, úgy látszik, hogy sok olyan fejtegetésre terjeszkedik ki, mi a kérdés körén kívül fekszik. De e fejtegetéseiben sem mutat alapos felfogást és szabatos alakítási képességet. A külföldi literatúrában pedig, úgy látszik, tanulmányokat nem tett. A miért művét a pályadíj odaitélése kérdésében tekintetbe venni nem lehetett.

A mi a II-ik számú művet illeti, a „Salus reipublicae

suprema lex“ jeligével, ez közép $\frac{1}{4}$ -rétű 204 lapra terjed, előszóra és nem szorosan tagolt 7 részre oszlik: a törvényről, a rendeletről, viszonyuk fejlődéséről, különbségükről általán és nálunk; annak mostani állásáról s végre államéletünk néhány kérdéséről. A rendszer, mely indokolva nincs, nem szabatos; úgy hogy szerző ismételve visszatér a már előbb tárgyalt kérdésekre.

A mi első tekintetre feltűnik, az, szerző nagy olvasottsága a külföldi, kivált német irodalomban és Stein Lőrincz Verwaltungslehre-jének használata. E nagy anyagot azonban, melyet különösen a fejlődés kérdésében felölel, nem bírja teljesen áthatni s tiszta, világos következtetésekre feldolgozni. Magának a viszonynak és különbségnek, a tan- és kézikönyvekben rendesen előadott fajait és jeleit ugyan kifejti: de a nélkül, hogy az elhanyagoltabb kérdések tüzetesebb fejtegetésébe ereszkednék, vagy tételeit a szokottnál szabatosabb alakba öntené; sőt a megállapodott határozottság és szabatos formulázás dolgában nem felel meg minden kíváncsolomnak.

A III-ik számú, német nyelvű pályamű, a „Das Gesetz ist für die Rechtssprechung Zweck etc.“ jeligével, (közép $\frac{1}{4}$ -rétű 149 lapon), ezen, a II-ik sz. pályamű ellen felvetett utolsó kifogás alá nem esik és tételei a II-ik számúval összehasonlítva, több határozottságot s fejtegetéseit több világosságot s megállapodottságot tanúsítanak, talán a befejezésen kívül, melyben a mű szerzője is bizonyos ingatag határozatlanságot mutat. Művét bevezetésre, 3 részre és befejezésre osztja. Az I. részben általános fogalmakat ad a jogtörténet és jogbölcselet köréből; a II. részben a törvény és rendelet különbségéről általán s a magyar közjogban; és a III-ik részben azok viszonyáról értekezik.

E mű előbb említett dicséretes tulajdonságai érdemét azonban némileg leszállítja az a körülmény, hogy még fokozottabb mérvben, mint a II-ik számú mű, csak a kérdésnek az irodalomban már is kidolgozott részeivel foglalkozik tüzetesen és nem kísérli meg annak még behatóbban meg nem vitatott részeire világot deríteni, és a szokott tantételeket részletesen elemezni, vagy szabatosabban formulázni. Úgy

hogy mindkét mű, a II-ik és I-ső számú, csak a tan- és kézikönyvekben többé-kevésbé feldolgozott tanoknak és tételeknek értelmes és szorgalmas összeállítása; mihez a II-ik számúban a fejlődés történetének kissé zavaros kísérlete járul, kivált Stein Lőrincz eszmejárása szerint. Mindkettőben végre egyes apróbb, de itt-ott még nagyobb tévedések és inkorrektiségek is konstatalandók. Következik ebből, hogy a pályadíjt a II-ik és I-ső számú műnek sem lehetett odaitélni; hogy azonban e két mű szerzője méltányosan elvárhatja, hogy tehetségüket s fáradságukat, valamint nem felületes tanulmányukat elismerjük s annak jeléül műveiket dicsérettel kitüntessük.

Budapest, 1894. évi ápril hó 28-án.

Dr. LECHNER ÁGOSTON.

Dr. CONCHA GYÖZÖ.

Tekintetes jog- és államtudományi Kar!

— A magyar magánjogi 260 frtos Senger Katalin-féle alaptól díjazandó ezen jutalomtételre: kijelölendők és rendszeres keretben megvilágosítandók Verbőczy Hármaskönyvének ama nevezetesebb pontjai, a melyek és a miként azok akár közvetlenül, akár szokásjogi átalakulattal hazai magánjogunk terén mai nap még életben vannak, — egyetlen pályamunka érkezett ezen jelige alatt: „Intézményeiben él a nemzet.”

A munka kis negyedrében 37 oldalra terjed, annyira összeszorítva tárgyát, hogy ezen szűk keretben a kitűzött jutalomtételt még a legnagyobb genialitással is alig lehetne még a legnagyobb általánosságban is a kitűzött 260 forintos nagy díj követelményeinek megfelelően, csak megközelítőleg is kifejtetni.

Pályázó még anyagi fáradságot sem vett magának, hogy munkálatának elején, vagy bárhol a jutalomtétel szövegét szó szerint leírta volna. Az olvasó tehát, ha tudni akarja, hogy miről van szó, mi körül forog a kérdés, az egyetemi nyomtatott jutalomtételeket kénytelen előkeresni, hogy magát a dolgozat elbírálásánál irányozni, mihez tartani tudja.

Hasztalan keressük a munkálatban a pályakérdésben jelzett és követelt *rendszeres keret* is. Pedig a Hármaskönyv megjelenése után közel 400 év múlva talán mégis meg lehetne kívánni, hogy az, a ki jogi értekezést ír és abban különösen Verböczyvel foglalkozik, hogy annak legalább legyen valami rendszere, a melybe dolgozatát beleilleszsze, legalább legyen annyi rendszere, mint Verböczynek, a ki munkáját könnyebb áttekintés és biztosabb tájékoztatás végett előbeszédre, címekre és szakaszokra osztotta föl, avagy hogy munkálatát is legalább egy rövidke kis tartalomjegyzékkel lássa.

A mi pedig a dolog érdemét illeti, pályázónak feladata lett volna megvilágosítani Verböczy könyvének azon nevezetesebb pontjait, melyek hazai jogunkban akár közvetlenül, akár közvetve még hatályban vannak. Igen hálás feladat az összehasonlításra. Ezt úgy kellett volna megoldani, hogy pályázó a tőle kívánt, de nem teljesített rendszeres keretben előadta volna a Hármaskönyv azon nevezetesebb intézményeit, melyek a magánjogra vonatkoznak, ezután a vonatkozó országbírói értekezlettel, újabb törvényekkel, szokásjoggal, felsőbb rendeletekkel, főleg pedig kuriai döntvényekkel igazolta, kimutatta volna, hogy azon intézmények mennyiben változtak és mennyiben állanak fenn. Ismertetni kellett volna ezen intézményeket Verböczy korában ennek munkájából és ismertetni kellett volna ezeket az idők fejleményeihez képest eszközölt módosítások után a mostani jelenlegi alakjában. S e tekintetben pályázónak nagy szolgálatot tettek volna úgy a régiebb, mint az újabb kori azon írók is, kik a magánjog rendszeres előadásával foglalkoznak, — a mely hazai irodalmi munkák előtte mintha nem is léteznének.

Úgy, de mindezek a fejtegetésekből általán véve hiányoznak, azokban ilyenek már a munka rendkívüli rövidségénél fogva sem foglaltathatnak, mindenütt a felszínen mozognak, a dolog fenekére sehol sem jutnak, behatóbb ismeretet, alaposabb körütekintést sehol el nem árulnak, — sőt ellenkezőleg mintegy látszatát tüntetik fel azon merész szándoknak, mintha bármily felületes és selejtes munkával is szerencsét lehetne próbálni és mintha komoly, alapos és behatóbb dol-

gozat nélkül is meg lehetne nyerni a legnagyobb díjak egyikét, a 260 frtos pályabért.

Különösen pedig hibásnak tartom azon állításokat és *odavetett* fejtegetéseket, melyek a 4-ik lapon az ősi vagyonra, a 6-ik lapon a nők nagykorúságára, a 7-ik lapon a fekvő betegség joghatályára, a 11-ik lapon a birtok jogi természetére, a 13-ik lapon az ingatlanok elbirtoklására, a 16-ik lapon a kötelmi viszonyokra, a 18. és 19-ik lapon a közszerzeményre, a 31-ik lapon a törvénytelen gyermekekre, a 32-ik lapon az özvegyi öröklésre vonatkoznak.

Mindezeknél fogva véleményem oda irányúl, hogy pályázónak a jutalomdíj ki nem adható.

Dr. HERCZEGH MIHÁLY.

Tekintetes jog- és államtudományi Kar!

A Hármaskönyvnek ma is érvényes magánjogi pontjairól szóló 260 frtos jutalomtétellel beérkezett egyetlen pályamunka tárgyában hozzájárulok bírálótársam abbeli véleményéhez, hogy a jutalom ki nem adható. Pályázó, úgy látszik, azt az utat követte, hogy a közkézen lévő újabb compendiumokból kiszedegette azon tételek többjeit, a melyeknél a Hármaskönyvre utalást talált, s ezeket azután a mai ötös felosztása nyomán a magánjognak egymásvégibe illesztgette, azt a mit hosszadalmasnak talált, megrövidítve, vagy saját megjegyzéseivel pótolva. Ez magában véve a rendszeresség szempontjából nem lett volna baj, mert a kérdést úgy is meg lehet fejteni, hogy a magyar magánjogi rendszer mai keretét veszi az értekező alapúl, és úgyis, hogy a Hármaskönyvnek saját kereteinek a nyomdokán indul el. Csakhogy a belseje a rendszernek, t. i. a keresztülvitel öntudatossága hiányzik e munkában. Ném is csoda. A munka némely (bírálótársam által is kiemelt) helyeken oly kezdetleges tájékozottságot árul el, a melylyel ilyen feladatba sikeresen bele fogni nem lehet. A kérdés olyanok számára való, a kik a quadriennium két-három esztendején keresztül a civilizistikai tanítást teljes odaadással s önképző továbbfejlesztéssel fordították kiművelésükre. A ki a Hármas-

könyv egyik legnevezetesebb hajtásáról, a közszerzeményi intézményről, a melynek terén a szokásjog a Hármaskönyv tételein egyrészt annyi kiterjesztést (a polgárookra), másrészt annyi belső átalakítást vitt keresztül (örökjogi alapjaiból kibontva, s a családi vagyoni jogba áthelyezve, s ezzel a túléléstől függetlenül stb.) csak annyit mond, hogy azt az országbirói értekezlet csak a volt jobbágyokra és polgárookra nézve szabályozta (!), ellenben a nemesekre nézve változatlanul meghagyta; s hogy az örökáron szerzett ingatlanok közszerzemény tárgyai nem lehetnek (!); a rendkívül gazdag e tárgyú judicaturából pedig egyetlen egy határozatra utal, a melynek azonban nem lehet nyomára jönni („Dt. XII. f. 15. sz.“ a régi folyamban nem létezik, az új folyamban pedig egész más tárgyra vonatkozik): az az Alfáján is innét van még annak a készülségnek, a melyet a jobb tanulók a magyar magánjog egy pár félévi hallgatása alatt elsajátítani szoktak s a mely nélkül a kitűzött jutalomtétel megfejtésébe bocsátkozni czéltalan igyekezet. Nem is szólva egyáltalán arról, hogy a szerző egész munkáján végig sehol csak valamelyest beható és öntudatos fölfogást nem árul el.

Szorgalmi jutalmat sem javasolhatok, mivelhogy a szerző — miként bírálótársam is helyesen kiemelte — úgy a régibb irodalmat, mint judicaturánkat merőben negligálja, s egyáltalán annyira külsőleges módon bánt el a feladattal, hogy az elismerésnek ezen nemére sem szolgált reá.

Dr. ZSÓGÖD BENŐ.

Tisztelt jog- és államtudományi Kar!

A Pauler-féle 100 frtos pályadíjra, a melyre legutóbb az észjogi és jogbölcseészeti örökjogi theoriák fejtegetése tüzetett ki, egy pályamű érkezett be e jelíggel: „Testamenta mero jure nullius essent momenti, nisi anima esset immortalis“.

A pályamű bevezetésből és 22 §-ra osztott, 178 lapra terjedő fejtegetésből áll. Tartalomjegyzéke és rendes felosztása vagyis átnézete nincs, sőt az idézett forráshelyek is csak nagyon hézagosan vannak megjelölve.

Már ez a körülmény is némi sietségre vall, a mely a tárgy kellő megemésztésének és feldolgozásának hiányával jár együtt. Ugyanerre utalnak a bevezetésben foglalt megjegyzések, a melyek szerint többek közt „csodálkozva látjuk, ha két ezredév örökjogi theoriáján végigtekintünk, mily csekélyek és közönségesek az eredmények“, a mi talán még sem annyira a tárgynak, mint inkább a szerző felfogásának a hiánya. Megjegyzi szerző, hogy „nem tartotta feladatának a kritikát, mert egy theoriát csak más theoria szempontjából lehet bírálni, igaznak vagy hamisnak tartani, s ki biztosít arról, hogy saját theoriánk az igazi?“ Jogásznak, a ki pályadíjra törekszik, talán mégis némileg több önállósággal és megállapodottabb nézettel kellene birni!

Oly munka fekszik tehát előttünk, a melynek szerzője maga is érezte, hogy annak keretében a fejlődés fonalát megállapítani nem volt képes, s bevallja, hogy ez a felhasznált anyag csekély voltának tulajdonítandó, s hogy célja a dolgozatban megvalósítva nincsen, mert az összekötő kapcsolatot, a mely az egyes theoriákat összefűzi, nem volt képes fellelteni. Tulajdonképen nem is egyéb ennél fogva e munka, mint némely — szerző előtt ismert — theoriának rövid felsorolása és kivonatos ismertetése. Hogy szerző még a hazai nyelven fellelhető anyagot sem dolgozta fel, kitűnik mindjárt az első fejezetből, mely az ind örökösödésről szól. Mayr Aurél egyetemi tanár idevágó munkájának létezéséről szerzőnek sejtelve sincsen.

További hiánya a munkának az, hogy a keresztény egyház s a kanonjog felfogását az örökösödésről alig érinti. Végig megy azután Vasquez, Grotius, Leibniz, Pufendorf elméleteinek ismertetésén, az utóbbit, a különben követt chronologikus sorrenddel ellentétben, Leibniz után tárgyalva, majd Thomasius, Wolff, Hobbes, Filmer, Cumberland, Locke s némely francia író, különösen Montesquieu elméleteivel foglalkozik. Innen áttér Kant és Fichte észrevételeinek kivonatos közlésére, majd Hegel felfogására, a nélkül, hogy philosophiájának szellemébe mélyebben behatolna; érinti a francia socialisták tanait — merőben egyoldalúlag — visszatér azután Hutcheson és Blackstone XVII. és XVIII. századbeli theoriáira, valami-

vel tüzetesebben foglalkozik Bentham és Stuart Mill tételeivel az örökös és a végrendelkezést illetőleg, részletesen magyarázza a Stahl-féle eszméket, majd a Rotteck, Welcker, Ahrends és Trendelenburg műveiben találatokat, végre áttér Lassale „System der erworbenen Rechte“ című művére és lefordítja Schell cikkét a „Handwörterbuch der Staatswissenschaften“-ból, a nélkül, hogy — bár a német irodalommal tüzetesen foglalkozik — a Ganz-féle nagy művet az örökjog történetéről akár a szövegben, akár a jegyzetekben csak érintené is.

Ezekből kitűnik hogy, még ha nem is a legmagasabb mértéket alkalmazzuk a pályadíj megítélésénél, ily tökéletlen, hiányos és minden önálló gondolkodásban szűkölködő munkálatnak a díj oda nem ítéltető.

Kelt Budapesten, 1894 ápril 21-én.

Dr. PULSZKY ÁGOST,
ny. r. tanár.

Dr. SCHNIERER ALADÁR,
ny. r. tanár.

Bírálati jelentés.

1.

„A fúsitás intézményének fejlődése“ című pályakérdésre beérkezett pályaműről.

A kitűzött pályakérdés: „A fúsitás intézményének fejlődése“ volt, mely tehát feleletül jogtörténeti értekezést kíván. Szerző azonban e munkájával nem nyújt jogtörténeti dolgot, hanem a fúsitás intézményét, mint már megállapodott intézményt, úgy, mint arról a Hármaskönyv idevágó címei és ezek alapján a rendszeres magánjogi munkák szólnak, tárgyalja. Szól a fúsitási eljárásról, elemezi a fúsitási okmányt, taglalja a fúsitási hatását és végtére értekezik a fúsitással rokon intézményekről hazai jogunkban, párhuzamot vonva közte és az új adomány, az örökbecfogatás és más jogintézményeink között. És ezekben, úgyszólván merően dogmatikus fejtegetésekben, szerző legtöbbször helyes felfogást és egyáltalában elég tájéko-

zottságot tanúsít a magyar adományrendszerben. De a mi a pályakérdés tulajdonképi tárgya, t. i. a füsítés intézményének fejlődése, azzal e dolgozat a füsítés története cím alatt igen röviden és felületesen, 16. oldalon végez; és ehhez nem használja fel okmánytárainkat és csupán Fejértől idézi azokat az okmányokat, melyekre már Frank is munkájában hivatkozott, de még ezekkel sem foglalkozik eléggé behatóan.

Innét, hogy szerző nem iparkodik a fekvő birtok jogának hazánkban fejlődéséből és ennek a külfölditől eltéréséből azokat az okokat kifejteni, melyek a füsítés intézményének meghonosításához elvezettek, hanem annak eredetét egyszerűen, még pedig egészen tévesen, Nagy Lajosra és annak 1351-ki törvényhozására vezeti vissza, noha ismeretes, hogy az első reánk jutott füsítési oklevelet I. Károly adta ki és Nagy Lajostól is vannak az 1351-ik évet megelőzőleg kelt idevágó oklevelek. Innét, hogy szerző nem hasonlítja össze a 14-ik századtól a jelen századig a különböző korszakokban kelt füsítési okleveleket, melyek ez intézmény fejlődését mutatják. Így, hogy többet ne említsek, egészen mellőzi, hogy királyaink az Anjou- és Zsigmondkorszakokban a füsítással, mint a hazai joggal ellentétes intézménynyel éltek, még pedig sokkal nagyobb mértékben, mint később, midőn azt a futódok nélkül elhunytak a 4-ik vonalon vagy azontúl álló fiági rokonai ellenében osztogatták, még pedig rendszeresen és csak később a Hunyadi-korszakban, midőn a füsítés intézménye az adományrendszerbe már teljesen beillesztve volt, kívánták meg a füsításhoz az adománylevél értelmében hivatott férfiágnak teljes kihalását. Végtére nem hagyhatom említetlenül, hogy szerző semmi tekintettel sincs a külföldi intézményekre.

Mindezek alapján, habár szerző munkája a füsítés intézményének dogmatikus fejtegetésében dicséretes eredményt ért is el, de minthogy annak fejlődése történetét teljesen mellőzi, illetve nem ismeri, és így a kitűzött pályakérdést meg nem oldja, a jutalomnak részére kiadását nem ajánlhatom.

Budapest, 1894 ápril 14-én.

DR. HAJNIK IMRE.

2.

A fiúsítás intézményének fejlődése.

Az ezen cím alatt kitűzött pályakérdésre beérkezett dolgozat azon alaphibában szenved, hogy nem jogtörténeti, hanem tételes jogi irányú értekezés és így a kitűzött feladatot a fiúsítás intézményének fejlődését benne megoldva nem találják.

A 163 oldalra terjedő értekezés a tulajdonképen megoldandó kérdést a fiúsítás intézményének történeti fejlődését eredetétől kezdve a legújabb időkig 17 oldalon tárgyalja. Az ezután következő fejtegetés már egyáltalán nem jogtörténeti, hanem tételes jellegű, melyben szerző Verbóczy Hármaskönyve és néhány előbbi korból vett okmány alapján előadja a fiúsítás intézményét a vele rokon vagy analog intézményekkel kapcsolatosan.

A jogtörténeti rész már terjedelménél fogva is oly korlátolt, hogy ilyen keretben a kitűzött kérdés alapos megoldására gondolni sem lehet. De ezen 17 oldalra terjedő rész sem foglalkozik azzal, a mit a cím jelez, t. i. a fiúsítás történetével, hanem a régi magyar birtokjog általános elveinek, a szabad végrendelkezési jognak és az ősiségi törvénynek fejtegetésével.

Már ezen bevezető rész arról tanúskodik, hogy a munka szerzője a Verbóczy Hármaskönyvét megelőző magyar jogfejlődés terén sem önálló forrástanulmányt nem tett, sem kellő tájékozottságot nem szerzett. A mi aztán szükségképp maga után vonta azt, hogy a fiúsítás intézményének sem eredetét, sem annak későbbi beilleszkedését az ősiségi birtokrend keretébe megérteni, illetve helyes világításba helyezni képes nem volt.

Szerző sejteni sem látszik azon különbséget, mely a Nagy Lajos által létesített ősi régi törvényt megelőzőleg az ősi, az adományi és a szerzeményi birtok között fennállott. Sem Kálmán, sem IV. Béla idevágó rendelkezéseiről nem bír tudomással s azért teljes lelki megnyugvással állítja, hogy „Róbert Károly alatt már több eset fordult elő, miszerint a nemesek jószágait elidegeníteni szándékozván, ámbár azt birtokjoguk-

nál fogva szabadon tehettek volna, mégis a királyhoz flyamodtak előleges jóvähagyásért“ (6. lap). Ha csak Fejér Codex Diplomaticusát szorgalmasan forgatta volna, szerző, bizonyára eléggé meggyőződött volna hogy a királyi jóvähagyások kora nem Róbert Károlylyal kezdődik s hogy már az Árpádok korában számos ilyen királyi jóvähagyással találkozunk.

Hasonlóképen tévesen fogja fel a munka írója a fiúsítás intézményének eredetét is, midőn azt merőben úgy tekinti, mint a királyi fiskus háromlási jogával szemben az egyes nemzetségeknek adott kedvezményt és észre sem látszik venni, hogy a fiúsítás a nemzetségi vagy ősiségi birtokrenddel, melynek alapelve a fiági örökösödés, egyenes ellentétben áll s ennek rovására ékelődik be az ősiségi birtokrendbe. Pedig szerző megtanulhatta volna ezt azon kiváltságlevelekből, melyek a fiúsítás ellenében adattak ki (privilegium de non praeficiendo), valamint a fiúsítás ellen a hiteles helyek előtt történt tiltakozásokból.

Ezen téves alapfelfogás érvényesül szerzőnek későbbi positiv irányú fejtegetései során és a több téves következtetés kútforrásává válik. Elég e tekintetben arra utalnom, hogy a fiúsító kiváltságlevelek azon jellemző kitételeit, melyek világos kifejezésre juttatják, hogy a fiúsítás kezdetben az országos joggal a consuetudo regni-vel szemben álló királyi hatalmú tényen nyugszik: úgy értelmezi, mint hivatkozást arra nézve, hogy a fiúsítás a törvénynek és a törvényerejű jogszokásnak megfelel.

Szerző positiv irányú fejtegetéseit két részre osztja, az első részben magát a fiúsítási intézményt tárgyalja és a másik részben annak viszonyát a rokon és analog intézményekkel.

Jól keresztül vive, ez is dicséretes vállalkozás, habár nem az, amit a pályakérdés előír. Csakhogy szerző ezen vállalkozásnak sem tudott sikerrel megfelelni, sem magát a fiúsítás intézményét nem volt képes kellőleg kidomborítani s annak viszonyát a rokon intézményekhez tisztába hozni. Fejtegetéseinek java része nem is magára a fiúsításra, hanem az adományrendszer általános elvére vagy a rokon intézményekre vonatkozik. Így pl. a fiúsító okmány fejtegetésénél tulajdon-

képen az okmánylevél általános kellékeivel foglalkozik, majd a nemesi ingatlanok szerzőmódjával, az igtatással, az első szerző jogával stb.

Itt is sok oly téves állítással találkozunk, mely az ősiségi birtokrend ismeretének hiányáról tesz bizonyosságot, de ezeknek kimutatása már nem tartozhatik ezen bírálat keretébe.

Még csak a füsítésre vonatkozó egy-két téves állítást említek fel. — Szerző egyik helyen minden bizonyíték nélkül fejtegeti a füsítés rendeltetése alapján, hogy ugyanazon családban csak egyszer lehet füsítésnek helye, a mi merőben önkényes és be nem vitatható feltevés. Majd más helyen szintén minden bizonyítás nélkül állítja, hogy a király mindenkinek, a kinek szüksége volt rá, kiváltságlevelet adott épen úgy, mint új adománylevelet ex debito regiminis officio. Ezen téves állítás onnan ered, hogy szerző az új adomány adása, mint részben kormányzati cselekvény és a füsítés, mint merőben kegyelmi tény között nem tud éles határvonalat vonni.

Végül téves az is, a mit szerző a vértagadás fejtegetésénél az utolsó birtokos nevének füsítésára és a szerző szerint ilyképen füsített feleségnek a férj nőrokonaival szemben elkövetett vértagadásáról előad. Nyilvánvaló, hogy szerző itt Werbőczy HK. I. 39. cz. 3. §-át félreértette, pedig ott a nőnek az atyai és nem a férji birtokjogokban való füsítéséről van szó.

Mindezek alapján, minthogy a benyújtott dolgozat a kitűzött pályakérdést meg nem oldja, a díjat kiadhatónak nem tartom.

Budapest, 1894 április 27-én.

DR. TIMON ÁKOS.

A jegybankügy elmélete és jelenlegi állása az irodalomban.
(Pályadíj 70 frt.)

Ha az egyetemi pályázatok célja az egyetemi ifjúságot egyes kérdések behatódóbb művelésére serkenteni, mi nemcsak ismereteik mélyítését, hanem a kérdések összefüggésénél fogva, kiszélesítését is előmozdítja, úgy a jegybankügyről kiírt pályázat eredménye teljesen kielégítőnek mondható. Beérkezett

három dolgozat. Mind a három pályázó az irodalmat behatóban tanulmányozta, a tárgy alaposabb ismeretével írt és az önálló gondolkozás jeleit is adta. Mind a három dolgozat elismerést érdemel, azonban mégis különböző mérvben. „A hitel pénzhelyettesítőket teremtet stb.“ jelíggel ellátott dolgozat, terjedelemre nézve a legrövidebb, főleg a jegybankügy általános elméletével foglalkozik, itt-ott érintve a kérdés jogi oldalát is, azonban a jegybankügy lényegesebb problémáit, azoknak jelenlegi állását az irodalomban, nem tükrözteti vissza. „A bought wit is best“ jelíggel dolgozat írója bőven foglalkozik az egész bankügy történetével, a mi tulajdonképp a feladat keretén kívül esik; még kevésbé tartozik oda egy egész sor, nemzetgazdasági írónak közölt életrajza. A bankjegyügy összes kérdéseit bevönja a tárgyalásba, többnyire Wagner „System“-je alapján, még az egyes fejezetek beosztásában, sőt címeiben is követvén ezt. Az újabb irodalmat csak hiányosan ismeri; kifejezéseiben gyakran hiányzik a szabatoság, ítéletében, mely néha túlságosan kategorikus, a higgadság. A „la banque n'est pas une routine stb.“ jelíggel dolgozat terjedelmes, de befejezetlen munka. Ez anyag tudományos feldolgozásában, tárgyismeretben és a kérdés jelenlegi állására vonatkozó irodalomban a legjártasabb. Másfelől némi egyoldalúsággal főleg a német irodalom nyomán halad, az újabb irodalom több nagyjelentőségű és éles logikájú termékét nem ismeri. Sem a bankügy politikai jelentőségét, sem a nemesércz megvédésének és a „hoardok“ vagy „disponible deposits“ nagyfentosságú kérdéseit kellően nem tárgyalja, épp úgy, mint versenytársai sem.

Bár egyik dolgozat sem oldotta meg teljesen a feladatot, mindegyiknek azonban bizonyos érdeme van, mégis a „la banque n'est pas une routine“ című dolgozat befejezetlensége daczára, minthogy a fontosabb kérdések velejébe legmélyebben hatott, a pályadíjjal kitüntetendő, a másik kettő megdicsérendő.

Budapest, 1894 április hó 20-án.

FÖLDES BÉLA.

MARISKA VILMOS.

Tisztelt kar!

A mult 1893. évi egyetemi ünnepen kihirdetett pályakérdések közt 10. szám alatt előfordul a következő tétel:

„A locatio conductio jogviszonyainak fejtegetése“.

Jutalma a Pasquich-alapból 70 forint.

Erre a kérdésre három pályamű érkezett be, u. m.:

1. számú. Jeligióje: Inter folia fructus. 1—96 oldal.

2. számú. Jeligióje: In consensualibus contractibus

Gaius. 1—115 oldal.

3. számú. Jeligióje: Locatio et conductio cum naturalis sit . . . Paulus. 1—84 oldal.

A tisztelt karnak 795—1893/4. számú határozatával a fentebbi pályaművek megbíralására felhivatván: bíralati jelentésünket a következőkben terjesztjük a tisztelt kar elébe.

I.

Az első számú pályaműnek szerzője nem sok forrást használt, de használta a legjobbakat s a miket használt, azokat jól megértette s a másod-kézből való idézgetéseket mellőzte. Olvasmányainak eredményét jól foglalta össze s megfelelő rendszerbe illesztette. A l. c.-ból eredő jogviszonyokat helyesen állítja szemünk elébe, ellenben az adás-vevéről jobb lett volna hallgatnia (5. l.). A l. c. szerződésnek constitutio elemeit tisztán különbözteti meg s czélszerűen fejtegeti az egyik-másik félre háruló kötelezettségeket. A kérdéses szerződésből eredő actiókat értelmesen írja le. Állításainak támogatására beveszi a szövegbe a megfelelő forrásidézetekeket. Ezek meggyőzők ugyan, de zavarják a magyar előadásnak folytonosságát és nyelvi tisztaságát.

II.

A 2-ik számú pályamű bővebb olvasottságról tan ískodik, de mutatja azt is, hogy a pályázó a „használt“ művek jegyzékének írásánál nem volt igen válogatós. Olvasmányainak eredményét áttekinthetően csoportosítja. Általánosságban kijelöli a locatio conductio helyét a kötelmi jognak rendszerében, aztán rátér eme szerződés lényeges alkatrészeinek kiemelésére. Majd hozzáfog a l. c. egyes fajainak s a kölcsönös jogoknak és

kötelességeknek ismertetéséhez. A locatio conductióról helyesebb fogalma van, mint az emptio venditióról (4. l.). A Corpus iurisból számokkal idéz ugyan, de nem a mi logikánk szerinti sorrendben. Az eredeti forrásidézeteket beékeli a szövegbe, minek következtében hiányzik a magyar stilaris egyöntetűség, mit szembetűnővé tesz az idézetek lemásolásának keresettsége.

III.

A harmadik számú pályamű nem nyújt tartalmi átnézetet, nem foglalja jegyzékbe a használt forrásmunkákat. A lapok alsó szélére írt jegyzetekből látható ugyan, hogy milyen könyveket idéz a pályázó, de a kötet és a lap nincs mindég oda írva, minek következtében a hivatkozás értéktelen vagy legalább ellenőrizhetetlen. Állításait olvasva s a megokolást nem találva, itt-ott joggal kérdezzük, hogy „miért“ így és nem másként? Nem terjed ki a feladatnak egész körére. A pályaművön oly nyomok vehetők észre, melyek azt mutatják, hogy sebtiben készült mű fekszik a bíráló előtt, de egy kis jó akarattal az is felismerhető, hogy a pályázó nem tehetségtelen ifjú s ezért megérdemli, hogy gondos, rendszeres munkálkodásra buzdíttassék.

IV.

Egyetemi tanulóktól, a római jog terén, rövid lejáratú pályázatoknál nem követelhető több, mint beható tárgyismeret s irodalmi tájékozottság. Tudományos, önálló becsű munkát a határidő rövidsége és a pályadíj szerénysége mellett joghallgatóktól méltányosan nem várható. Meg kell elégednünk, ha tanítványaink, a kik 4 félév alatt 7 tárgyból tesznek alapvizsgát, egyik-másik tárgyból nemcsak átlagos ismeretanyagot, hanem rendszert s feldolgozási módszert is birnak elsajátítani s megtanulnak jogászilag gondolkodni és szabatosan fogalmazni.

A bírált három mű, ha mást nem, azt kétségtelenül bizonyítja, hogy a római jognak behatóbb tanulásával egyetemünkön számosan foglalkoznak, egyes problémák iránt érdeklődést mutatnak s a Digestát eredeti szövegben olvasgatják. Bemutatja mind a három pályázó, hogy az egyetemen elsajátított és olvasás útján kibővített anyag felett miképen tud

uralkodni s miképen birja azt tudományos formában előadni, sőt pályaművé feldolgozni — az elfogulatlan bíráló s az egyetemi levéltár, nem pedig a sajtó számára.

Ilyen igénytelen mértékkel mérve: a pályadíj megosztandó az 1. és 2. számú pályaművek jutalmazásául, a 3. számú pályaműnek szerzője pedig dicséretes megemlékezésben részesíttetik.

Kelt Budapesten, 1894 ápril 18-án.

Dr. VÉCSEY TAMÁS,

a római jog ny. r. tanára.

Dr. SÁGHY GYULA,

az ausztr. magánjog ny. r. és a római
s egyházi jog jogosított tanára.

III. Az orvostudományi kar jelentése.

A budapesti kir. egyetemi e. i. rectora ő nagyságának

Budapesten.

Vonatkozással Nagyságodnak f. évi ápril hó 3-án 1088. sz. a. kelt átiratára, ide mellékelve szerencsénk van áttenni:

1-ször. Az 1893/4. tanév pályázatainak eredményére vonatkozó jelentést és

2-szor. Az 1894/5. tanévre kitűzendő pályakérdéseket.

Egyszersmind Nagyságodnak tisztelettel tudomására juttatjuk, hogy az idei pályabonzolatoknál az Arányi-alapból kiadandó 1-ső díjat (40 frtos) az első sorban legjobb bonczjegyzőkönyveért: *Nagy Dezső* orvostanhallgató, a 2-ik díjat (20 forintos) a másodsorban legjobb bonczjegyzőkönyveért: *Világfy Sándor* orvostanhallgató nyerte el; *Rónay Gusztáv* és *Úhl Gyula* orvostanhallgatók pedig a harmadsorban legjobb bonczjegyzőkönyveikért dicséretben részesültek.

Az egyetemi ünnepélyen kiadandó 60 frtot ide mellékelve küldjük.

Budapest, 1894 ápril 30.

Az orvoskari tanártestület VIII-ik f. r. üléséből.

KLUG,

e. i. jegyző.

MIHALKOVICS,

e. i. dékán.

A királyi tud. egyetemi e. i. Rectora ő nagyságának

Budapest.

Az 1893/4 tanévre hirdetett egyetemi pályakérdésekre történt pályázat eredményei a következők:

1. A *bonecztanból* kitűzött pályakérdésre:

„Irassék le valamely testtájék, vagy szerviszér, vagy nyirokedényzete önálló készítmények alapján. A készítmények a II-ik bonecztani intézet tulajdonai maradnak.

Jutalma a Pasquich-alapból 70 frt.

Egy pályamű érkezett be: „Experimentia artem firmat“ jeligével, melynek a kitűzött pályadíj odaitéltetvén, a jeligés levélke felbontása után a mű szerzőjéül: *Schenk Arthur* II-od éves orvostanhallgató tünt ki.

2. Az *élettanból* kiírt pályakérdésre a kitűzött határidőig pályázat nem érkezett be.

3. A *gyógyszertanból* kitűzött pályadíj szintén meddő maradt.

4. A *sebészetből* két pályakérdés volt kitűzve; az egyik:

„Irassanak le a lymphoma alakjai, fajai, különös tekintettel a lymphomának egyszerű (simplex, hyperplastica) és gümős elsajtosodó alakjaira, ez utóbbiaknak pedig kóroktana, kórodai jellegzése, differentialis diagnostikája s gyógykezelési módjai.“

Jutalma a Pasquich-alapból 70 frt;

A másik:

„Irassék le az idült csontlob kórtani, kórszöveti és gyógytani szempontból, önálló vizsgálódások és kórodai észleletek alapján.“

Jutalma 260 frt a Senger-alapból.

E pályakérdésre a határidő meghosszabbított: 1894 márczius 31-éig.

Mindegyik pályakérdésre beérkezett egy-egy pályamunka, és pedig az előbbire: „Győzzön a jobb“ jeligével; — az utóbbira: „Nihil est in intellectu, quod non fuerit in sensu.“

A „Győzzön a jobb“ jeligéjű munka pályadíjra érdemes-

nek nem ítéltetvén, a jeligés levél megsemmisítettett; az utóbbinak azonban a Senger-féle 260 frtnyi díj adományoztatott.

A jeligés levélke felbontása után kitűnt, hogy a munka szerzői: *Fischer Aladár* és *Reisz Oktavián* IV-ed éves orvostanhallgatók, minélfogva a pályadíjban egyenlő arányban részesítendők.

5. *A bőrkórtani pályakérdésre:*

„Írassék le a psoriasis kór- és oktana saját észleletek alapján.

Jutalma a Pasquich-alapból 70 frt“, egy pályamű érkezett be „*Labor omnia vincit*“ jeligével, melynek a kitűzött pályadíj odaitéltetvén, a jeligés levél felbontása után a mű szerzőjéül: *Séllei József* V-öd éves orvostanhallgató tűnt ki.

6. *A közegészségtani pályakérdés meddő maradt.*

7. *Az általános kórtanból kijelölt pályakérdés:*

„Vizsgáltassék az egyik vese kiirtásának hatása a másik vesére és az egész szervezetre.

Jutalma a Pasquich alapból 70 frt“, kedvező megoldást nyert a „*citra mors ruit*“ jeligéjű egy pályamunkával. A jeligés levélke Nádory Béla V-öd éves orvostanhallgatót jelentette be a munka szerzőjéül.

8. *A törvényszéki orvostani pályakérdésre:*

„Az 1883—1893. közötti decenniumban, a Budapesten előfordult erőszakos halálmek statisztikai feldolgozása, különös tekintettel az oki mozzanatokra.

Jutalma a Pasquich-alapból 70 frt“, beérkezett, — „*Mors violenta*“ jeligéjű — egy pályamunka a követelményeknek meg nem felelvén, a jelgés levélke megsemmisítettett.

9. *A kórszövettanból kitűzött pályakérdések közül kettő, és pedig:*

„A szív idegduczainak állapota önként beálló szívhüdnél, görösői készítmények alapján, a Nissl-féle módszer alkalmazásával.

Jutalma az Arányi-alapból 60 frt“.

„Tanulmányoztassanak az asymmetricus és multipolaris indirect sejtoszlási alakok, rossz indulatú új képletekben, gör-

csői készítmények hozzácsatolásával, melyek a megfelelő intézet tulajdonába mennek át.

Jutalma az Arányi-alapból 60 frt⁴, szintén szerencsés megoldást nyert. Mindkettőre egy-egy pályamunka érkezett be. Az előbbire „Mille modis lethi miseris mors una fatigat,” ez utóbbira pedig: „Omnis cellula e cellulosa” jeligéjű, az előbbinek szerzői: *Konrád Béla* és *Deutsch László* IV-ed éves orvostanhallgatók, az utóbbinak pedig *Krompeher Ödön* V-öd éves orvostanhallgató.

A Senger Katalin alapítványból a belgyógyászat, szemészet és szülészetből kitűzött pályakérdések meddők maradtak.

Budapest, 1894 április 24. és 30-án, az orvoskari tanári testület VIII. f. r. üléseiből.

KLUG,
e. i. jegyző.

MIHALKOVICS,
e. i. dékán.

IV. A bölcsészettudományi kar jelentése.

Nagyságos tudomány-egyetemi Rector Ur!

A bölcsészeti karnál a folyó tanévre hirdetett és lejárt pályázatok eredményéről, a tanártestület mai ülésében hozott határozatok alapján, szerencsém van a következő tiszteletteljes előterjesztést tennem.

A középkori egyetemes történelemből, a chemiából, a földrajzból és a csillagászatból kitűzött kérdésekre pályázók nem jelentkeztek. A classica-philologiai feladatra érkezett ugyan egy pályamű, mely azonban tárgyának csak egy harmadát dolgozta ki, minélfogva a Kar, hogy szerzőjét munkájának befejezésére buzdítsa, a kérdésnek kettős díjjal való újabb kitűzését határozta.

A *keleti philologia köréből* (Pasquich-díj: 70 frt) hirdetett pályakérdésre: „Az oszmány nyelv és irodalom a három utolsó évtized alatt,” egy pályamű érkezett „Nosce te ipsum” jeligével; dr. Vámbéry Ármin és dr. Kunos Ignác jelentése szerint, a dolgozat itt-ott hézagos és vázlatos ugyan, de egészben olvasottságról, irodalmi tanulmányról tanuskodik s a nyelv-

alakulás főkérdését sikerrel oldja meg. Szerzője, ki jutalomban részesül: *Pröhle Vilmos* III. éves bölcsészethallgató.

A neveléstanból (Pasquich-díj: 70 frt) az egyetemek törvényének vázlatára hirdetett pályázaton egy mű jelent meg, görög jeligével. A szerző dr. Lubrich Ágost és dr. Medveczky Frigyes jelentése szerint, nem dolgozza ugyan fel methodikus és rendszeres módon anyagát s dolgozata nem áll szorosan tudományos irodalmi színvonalon; de az előtanulmányokban nyilvánuló ügyszeretet és szorgalom buzdításául a Kar a díj kiadását határozza. A szerző neve *Kaunitz Lajos* III. éves bölcsészethallgató.

A magyar irodalomból (Pasquich-díj: 70 frt) kitűzött kérdésre: „Mikes leveleinek keletkezése és hazakerülte,” két pályamű érkezett, melyekről dr. Gyulai Pál és dr. Beöthy Zsolt tettek jelentést. Az „Im élő emlék” jeligéjű mű, mely jeles készülttség mellett kritikai szellemet tanusít, megjutalmaztatott; szerzője: *Császár Elemér* III. éves bölcsészethallgató. A „Napló örökzöld koszorú” jeligéjű mű szerzője, *Czeizel János* I. bölcsészethallgató pedig, ki szintén buzgó tanulmánynyal és figyelemreméltó eredménnyel végezte munkáját, dicséretben részesült.

Az ásványtanból (Arenstein-díj: 50 frt) hirdetett pályázat a budapesti burkolati kőzetek petrográfiai leírását kívánta. A „Ki az örökké változandót stb.” jeligével beérkezett pályamű, dr. Szabó József és dr. Lóczy Lajos jelentése szerint, kevés tért szentel ugyan a burkolati kőzetek részletes tanulmányozásának, de egészben dicséretes törekvésről és kitartó szorgalomról tanuskodik. Megjutalmazott szerzője; *Moesz Gusztáv* III. éves bölcsészethallgató.

Az embertanból (Pasquich-díj: 70 frt) kitűzött kérdésre: „Állapíttassék meg a végtagok hosszú csontjainak méreteiből az emberi termet nagysága,” egy munka érkezett *Γνωρι σεαυτὸν* jeligével. Dr. Török Aurél és dr. Margó Tivadar jelentése szerint a dolgozatot önállóan végzett számos mérések, valamint az irodalmi adatok kritikai egybevetése, jutalomra érdemesítik. Szerző neve: *Rajnai Béla* III. éves bölcsészethallgató.

Dr. BEÖTHY,
dékán.

Nagyságos tudomány-egyetemi Rector úr!

Nagyságodnak f. évi ápril 4-én 1099. sz. a. kelt beces felhívására szerencsém van tisztelettel jelenteni, hogy a *Lyka-alapítvány* 50 frtnyi szorgalmi díját a Bölcsészeti Kar tanártestülete mai napon tartott ülésében *Vida Sándor* első éves bölcsészethallgatónak adományozta, kitünő magaviselete és tanulmányaiban való ernyedetlen szorgalma jutalmául.

Kiváló tisztelettel

Budapesten, 1894 ápril 26.

Dr. BEÖTHY,
dékán.

Tekintetes tudomány-egyetemi Tanács!

A folyó 1894. évi ápril hó 5-én 1098. sz. a. kelt átirat szerint a Pauler-féle alapítványból a 100 forintnyi jutalom ezen Bölcsészeti Karnál oly szegénysorsú, szorgalmas és kifogástalan erkölcsi viseletű doctorjelöltnek levén kiadható, ki szigorlata főtárgyául a bölcsészetet vagy történelmet választja, szerencsénk van a Tekintetes Tanácsot értesíteni, hogy ezen jutalomra a pályázat f. évi ápril hó 5-én az egyetemi fekete táblán kihirdettetvén, ápril 15-ig, mint záros határnápig, két pályázó adta be folyamodványát, u. m. Pétery Gyula, ki egyetemünkön 1880-ban végezte a 3 éves bölcsészeti tanulmányát és Csepreghy Kálmán, ki jelenleg a 8-ik félévben bölcsészethallgató. A Bölcsészeti Kar folyó ápril hó 26-án tartott rendes ülésében folyamodók kérelmét megvizsgálván, Pétery Gyulát helytelen kérelmével elutasította; *ellenben Csepreghy Kálmánnak a 100 frtnyi jutalmat odaitélte.*

Kelt Budapesten, 1894. évi ápril hó 26-án.

Dr. BEÖTHY,
dékán.

Birálatok.

1.

A Pasquich-alapból hirdetett embertani pályakérdésre: „*Γνώσι σεαυτῶν*!” jeligével egy pályamunka érkezett be, melynek címe: „*Az emberi termet nagysága*”, 51¹/₂ negyedrért írott oldal, I—IV mérési táblázattal.

A szerző a dolgozat első részében, bevezetésül az ember-méréstanról és különösen alkalmazásának gyakorlati értékéről értekezik általánosan. Azután főleg Topinard nyomán az emberi test arányait állapítja meg és végül 80 csontvázon végzett pontos mérések alapján iparkodik a végtagok hosszú csontjainak méreteiből az emberi termet nagyságára és kölcsönös viszonyára következtetni.

Tekintve, hogy a szerző önálló vizsgálatai alkalmával számos érdekes, többé-kevésbbé fontos tényt megerősít; tekintve továbbá, hogy az eszközölt mérések — mint a mellékelt táblázatokból is kitűnik — a pályázónak úgy szorgalmáról, mint kitartásáról tanúskodnak és végül, hogy nyelvezete elég folyékony és magyaros; — mindezen okoknál fogva a munkát a jutalmazásra ajánlom.

Budapest, 1894 ápril 17-én.

Dr. MARGÓ TIVADAR.

„Az emberi termet nagyságáról“ című és „ἡ ἀνθρώπου μέγεθος“ jellegű pályadolgozat szerzője, az emberméréstan irodalom-történetét s különböző alkalmaztatásának fontosságát előre-bocsátván, a csontváz, illetőleg a csontok méréseinek a taglalására tér át, a mely alkalommal e méréseknek a nagy fontosságát úgy a tudományos, mind pedig a gyakorlati szempontokból fejtegeti. Szerző itt is az irodalomtörténet adataiból indul ki s a termet nagyságának meghatározására vonatkozó bűvárlatok eredményeit összehasonlítólág veszi tekintetbe, a melyek után az általa 80 csontvázon végzett méréseinek eredményeit egybeállítja, ama négy (I—IV. sz.) táblázat alapján, a melyeken minden egyes végbevitt mérés eredménye külön-külön van előtűntetve. Szerző a mérések alkalmával szintén igazolva találta ama nevezetes tényt, hogy az emberi termeten belül, a nagyobb testrészek nagyobb változásoknak vannak alávetve, mint a kisebb testrészek; továbbá megállapítja ama sorrendet, a melyben az egyes testrészek méreti nagysága az egész termetéhez képest viszonylik. Szerző vizsgálati eredményei szerint az egész termet, a végtagok és ezek részei méretéhez akként viszonylik, mint 1:59 az alsó végtagokkal

szemben, mint 2.15 a felső végtagokkal szemben, mint 3.89 a czombcsonttal szemben, mint 4.36 az alszárral szemben, mint 5.14 a felkarral szemben és mint 6.13 az alkarral szemben.

Minthogy szerző pályadolgozatát önállóan végzett számos mérések, valamint az irodalomtörténeti adatok kritikai egybevetése alapján írta meg, őt a pályadíjra érdemesnek nyilvánítom.

Budapest, 1894 ápril 10.

Dr. TÖRÖK AURÉL.

2.

„A budapesti burkolati kőzetek petrográfiai leírása kíváncsatik önálló meghatározások alapján.“ Jelige: „Ki az örökké változandót“ stb.

A pályamunka 115 negyedrétlapon és 4 táblarajzban tárgyalja a kitűzött kérdést. A bevezető részben felsorolja a szerző a kútforrások egy részét, míg az azonkívül használtakat az illető helyeken idézi. Ezután felsorolja részletesen a fő- és székvárosban használt kőzeteket típusok szerint. Az egyes kőzettípusokat a következő fejezetekben tárgyalja: „Gránit“, „Trachi“ és „Bazalt“, melyekkel részletesen foglalkozik. Az irodalom kellő felhasználásával a szerző nem elégedett meg, hanem mikroszkopos vizsgálatainak kiegészítéseül a fő- és székvárosi burkolatokat a helyszínen is figyelembe vette és itt-ott saját kellőleg indokolt észrevételeivel kíséri az egyes kőzet-típusokat. Dicséretes törekvéssel és kitartó szorgalommal megírt pályamunkával a szerző helyesen fogta fel feladatát, úgy hogy őt a pályadíjra érdemesnek tartom.

Budapest, 1894 április hó 7-én.

Dr. SZABÓ JÓZSEF,
egyetemi tanár.

Pályadíj ásványtanra: „A budapesti burkolati kőzetek petrográfiai leírása kíváncsatik önálló meghatározások alapján.“

A beérkezett pályamunka jeligéje: „Ki az örökké változandót, s a változatlant egyesíted, stb. stb.“

A pályamunka kimerítően leírja a fő- és székvárosban használt kőzeteket általánosságban. Ekként a granitnak, a

trachitfajoknak és a bazaltnak systematikus tárgyalását foglalja magában a munkának nagy része.

Ebben az általános tárgyalási keretben, mely a pályázónak olvasottságáról tesz tanúságot, nagyon kevés tér jut a Budapesten használt burkolati közetek részletes tanulmányozására. Az el nem vitatható szorgalom és a nagy olvasottság okáért, mely a pályamunka íróját jellemzi, a pályadíjat a szerzőnek kiadhatónak tartom.

Budapesten, 1894 április hó 12-én.

LÓCZY LAJOS,
egyetemi tanár.

3.

A magyar irodalomból kitűzött pályakérdésre: „Mikes Kelemen Törökországi leveleinek keletkezése és hazakerültének sorsa“, két pályamű érkezett be.

Mindkettő tájékozott a kérdés irodalmában, de a II. számú, melynek Vörösmartyból van véve jeligéje, sokkal több kritikai szellemet tanusít. Az I-ső számú azt igyekszik bebizonyítani, hogy Mikes *Törökországi levelei* tulajdonkép napló, melyet Mikes Rákóczi megbízásából vezetett, a kéziratot pedig egy török főúr szolgálja hozta haza, a kit ura Bécsbe küldött bevásárlásra. Az első hypothesisnek ellene mond a mű egész szelleme, a másodíknál pedig sokkal valószínűbb az, hogy Tóth Ferencz, Tóth András emigráns fia, francia tábornok hozta haza Mikes kéziratát, mit bizonyít az is, hogy Mikesnek több újabban a nemzeti muzeumba került kéziratái is a Dunántúli vidékről kerültek a muzeumba, hol Tóth Ferencz a mult század végén megtelepedett.

A II. számú mű éles kritikával fejtegeti a különböző véleményeket Mikes munkája keletkezését illetőleg s abban állapodik meg, hogy a mű nem egy, hanem különböző időben íratott s a Tóth Ferencz révén került vissza a hazába. A munka első része sokkal jobban van kidolgozva, mint a második. Kár, hogy az első részben kevés súlyt helyez arra, a mi legfőbb bizonyíték a mű különböző időben való keletkezésére nézve, tudniillik hogy az ifjú, férfi és öreg kor hangulatait tükrözik vissza, s ezért a hangulatokat inkább az eseményekből és

viszonyokból akarja kimagyarázni. De vajjon ugyanazon események és viszonyok különböző életkorban ugyanazon hangulatot keltik-e föl az emberben? A kézirat papirosának különbözőzése is másod sorban bizonyíték arra nézve, hogy a mű különböző időben íratott. Ezt a szerző egészen mellőzi, mert a kéziratot csak másolatnak, a Mikes másolatának tartja, melyet egyszerre másolt, de vajjon nem másolhatott-e Mikes különböző időkben, a mint első fogalmazványú levelei összegyűltek? Mikes viszonyát a francia irodalomhoz se fejtegeti a szerző, pedig ez a mű formájára nézve lényeges befolyással volt, stb.

Mindamellet e pályamű komoly munka gyümölcse, a mit véglegesen megállapít, helyes s fejtegetéseiben sok elmeélt tanusít, a miért a jutalmat megérdemli.

Budapest, 1894 április 20.

GYULAI PÁL.

BEÖTHY ZSOLT.

4.

Pályamű a class.-philologiai kérdésre. Kérdés volt: Görög és római eredetű magyar közmondások és közszólások. Szerző 100 hosszúdad negyedívrét lapon betűrendes jegyzékben állítá össze szótárszerű alakba a magyar közmondásokat az *A—F* betűkig, a megfelelő görög, latin, itt-ott német és francia, zsidó közmondásokkal párhuzamosan.

A művet egy bevezetés nyitja meg, mely 21 lapra terjed ki. Ez számot ad a forrásokról (főként magyar forrásokról), a közmondás és közszólás közt való különbségről és a kettőt együtvé foglalva, *szólás-mondás* címmel ruházza föl és érinti azt a kérdést, hogy honnét ment át a nép ajkára a közmondásos bölcsesség és még azt a kérdést is felveti, hogy a középkori magyarországi latin közmondásokba nem ment-e át eredeti népies közmondás. Ezután felsorolja a használt forrásokat és a 27-ik lapon kezdi meg a közmondásokat *Ablak* vezérszóval és végzi a *Füst*-tel.

Vélemény. A pályakérdés célzata volt: összegyűjtetni és pedig lehető teljesen a magyar közmondásoknak azt a részét, mely mint egy az indo-európai gondolkodásmód hatását tükrözi vissza népünk lelkében.

A tiszta anyaggyűjtéssel megelégedtünk, de ezt lehető teljességgel kívántuk. Mert az Aristoteles túl nem haladott álláspontjára állva, melyről ő a közmondást egy letűnt bölcsesség emlékének tekinti, mondhatjuk, hogy népünket józan gondolkodása, aránylag nem merész képzelme kiválóan alkalmassá tette, hogy az akár a tanultak köréből, akár a hitszónoklat ajkáról elhangzott magvas gondolatokat fölvegye és a maga rythmikus, olykor rímes mondókájába beolvaszsza. Minthogy pedig földművelő népünk a természeti élet kevés, de annál erősebb benyomását éli át: a nép visszahatást is gyakorolhatott a fölvelt anyagra.

A bevezetésben megérintett kérdéseket szerző nemcsak nem oldja meg, de bizonyos könnyed, játszi, könnyű ívású kutatási módszert alkalmaz. Kiváló tudósok munkájáról csak úgy hevenyében ítél. Így elégnék tartja az ily jelzőket „megbizhatatlan, rendszertelen“, de példát, de bizonyítékot nem hoz föl. Egy Ballagi munkájáról csak úgy félvállról oda veti, hogy egy más kitűnő tudós ajkáról hallotta, hogy Ballagi dicsekedett, mintha maga csinálna közmondást. A bevezetést mellőzhetjük. Fontosabb a voltaképi munkáról mondanunk véleményt.

A betűrendes rendszert helyeseljük. A magyar közmondások közül a párhuzamba állíthatókat ügyesen válogatta ki e mű szerzője, alig egy pár párhuzam nem talál. Feleslegesnek tartjuk művében a zsidó és francia idézeteket, mert egyfelől csak egynehányra szorítkozik, másfelől a magyarra való hatás tekintetében irrelevánsokat idéz. A magyar közmondások közt ugyanazon formában jelentkezőket, mondhatni, mind összehordja, mi tautológiát idéz elő. De főhiánya művének, hogy a görög közmondás-gyűjteményeket absolute nem használta. A mi *Otto* latin közmondás-gyűjteményében előfordul: azt idézi, a középkori latin közmondásokat pedig egészen Düringsfeldék roppant értékes művéből idézi, valamint a francziákat is, holott ha felveti a kérdést: mit fordíthattak a magyarból latinra az iskola emberei: akkor a magyarföldi latin nyelvmemlékekbe kell vala bepillantania. De ez rengeteg fáradság lesz vala. Páriz Pápainak vagy a Noszko Aloisius

Virág-szótár-ának idézeteivel beéri. Mert a „disznó órában arany perecz“ és *ἀξία ἡ χρόνος τοῦ χρόνου*, Csáky szalmája (melyet nem is hoz föl) és „*Μυσὼν λεία*.“ „Visszatér az eb az okádására“ és *Κύων ἐς τὸν ἴδιον ἔματον* közt mégis csak lehet párhuzamot vonni, de ezeket Otto nem idézvén, mellőzi. Igaz, hogy a *Leutsch-Schneidewin* kiadásában megjelent közmondások felhasználása alapos utánjárást igényel és nagy nehézségekkel jár.

Óhajtottuk volna, ha nemcsak az *A—F* betűket állítja egybe. Épen azért, mert a tudományos feldolgozásra való anyag teljes egybeállítását óhajtjuk (a Düringsfeldék gyűjteménye mintául szolgálhat); a pályadíj kiadását ahhoz a feltételhez kötjük, hogy szerző az egész betűrendet kimerítő munka benyújtására köteleztessék. Ez esetben esetleg a pályadíj pótlásába is szívesen beleegyeznénk.

Budapest, 1894 ápril 17.

Dr. HEGEDŰS ISTVÁN.

Dr. PONORI THEWREWK EMIL.

5.

A kitűzött feladatnak tudományos irodalmi színvonalon való megoldása olyan történelmi képzettséget, különösen a középkor történetében való alapos jártasságot, és olyan methodikus képzettséget igényel, melyekre a benyújtott dolgozat szerzője még nem tett szert.

A szerző nagy ügyszeretettel és szorgalommal tanulmányozott különböző a kérdés irodalmához tartozó munkákat és dolgozatában összeállította a feldolgozandó anyagnak egy részét. A fődolognak rovására sok mellékes jelentőségű adatot is feljegyzett. De az anyagnak methodikus és rendszeres feldolgozása elmarad. Az egyes fejezetek úgy historiai pontosság, mint compositio tekintetéből igen egyenlőtlen értékűek. Az egyetemi szervezet és tanulmányrend fejlődésének világos, összefüggő, szabatos képét a dolgozatban egyáltalán nem találjuk. Így az eredmény igazolja a szerzőnek az előszóban kifejezett sejtelmét is: „Midőn e munka megírásához hozzáfogni akarok, már előre látom, érzem és tudom, hogy többet

akarván nyújtani, mint az egyetemek vázlatos történetét; félő, hogy sokkal kevesebbet nyujtok annál."

Az anyagnak ilyen feldolgozása mellett szorosan tudományos irodalmi színvonalon álló munka nem létesülhet; ennél fogva a szerző buzgó előtanulmányainak elismerése mellett a benyújtott dolgozat publicatióját semmi esetre sem ajánlhatnám és helyeselhetném.

Ha csak szorosan tudományos becsű, befejezett irodalmi munka volna jutalmazható, a díj kiadását sem hozhatnám javaslatba.

Ha azonban a „tanulmányozásra való buzdítást“ tekintjük a pályázat közvetetlen céljának; ha számba vesszük a kitűzött feladat terjedelmét és tudományos igényeket kielégítő megoldásának feltételeit; ha az előtanulmányokban nyilvánuló ügyszeretetet és szorgalmat tekintjük; azt hiszem, hogy az adott esetben is méltányos volna, a szaktanár úr javaslata értelmében a szerzőnek buzgalmát és szorgalmát megjutalmazni. Ez értelemben a díjnak *mint „szorgalmi díjnak“* kiadását lehetségesnek tartom.

MEDVECKY FRIGYES.

Az 1893/4-ki tanévre kitűzött *paedagogiai pályakérdésre* beérkezett dolgozat bírálata.

Ezen paedagogiai pályakérdésre: „*Adassék elő az egyetemek vázlatos története!*“ csak egy dolgozat érkezett be.

Ennek írója betűszerint vevén a feladványt, minden egyetemről mond valamit; pedig czélszerűbb lett volna a többé-kevésbé egy szervezettől és czállal bíró egyetemek közül csak néhány főképviselet, a többiek szervezkedésének mintául szolgálat, némi tüzetességgel méltatni, tekintettel azok fejlődésére, tudáskörére, czéljára, külső és belső szervezetére, erkölcsisége és fegyelmére; míg a legtöbbel igen röviden lehetett volna végezni.

Ez az oka, hogy az aránylag elég terjedelmes dolgozat némileg megszaggatottnak látszik.

De azért az eszmei egymásután, amelyben az egyetem a maga kezdetétől több fokon keresztül mai alakjára jutott,

tisztán látható; bár egyik-másik mozzanat, amilyen pl. az egyháznak az egyetemre s ennek az államok alakítására való befolyása, nem üti meg mindig a történeti hitelesség mértékét.

Ezt azonban leszámítva, az eléggé művelt, tiszta magyarsággal szerkesztett, kiváló munkaképességre és nagy szorgalomra mutató mű jutalomra méltó; annyival inkább, mert az ilyen pályázasnak nem abszolútbecsű mű, hanem tanulmányozásra való buzdítás a czélja.

Budapesten, 1894 évi ápril 10. LUBRICH ÁGOST,
a paedagogia ny. r. tanára.

6.

A pályamunka szerzője, hogy a török nyelv terén végbe ment egyszerűsítési processust annál láthatóbbá tegye, mindenek előtt azon idegen befolyásról értekezik, melyet a persa és az arab nyelv az oszmán törökre gyakorolt. Ezen eljárás egészen helyes volt, mert az oszmán török nyelv körében tett újítások leginkább a fölösleges arab-persa kölcsönzők kiküszöbölése és a mondat egyszerűsítésére szorítkoznak. Ez persze csak fokozatosan történhetett és kívánatos lett volna, hogy ha szerző állításait több példával megvilágítja és a török irodalom egyes korszakai jellemzésére több gondot fordított volna. Az ilyen munka egyébiránt nem egy tanuló, hanem már kész török nyelvtudóstól várható. A jelen munka egészben véve arról tanúskodik, hogy a pályázó a török nyelv és irodalomban elég otthonos, olvasottsága is van és minthogy a modern oszmán írók, névszerint Sinászi és Kemal Bey, irányát kellőleg méltatja, én megelégszem azon adatokkal, melyekkel ő a kitűzött kérdést megoldani iparkodott, és a „Nosce te ipsum” jeligés pályamunkának a díjt odaitélem.

VÁMBÉRY ÁRMIN.

A pályamű írója ismeri a török nyelvet és a mennyire a szerfelett hiányos segédeszközök megengedték, ismeri a török irodalomtörténetet is. A régibb irodalom átnézete nagyon hézagos ugyan, de tudva azt, hogy mily kevés forrásmunka áll rendelkezésünkre, és hogy az e nemű tanulmányok mily

nehéz és hosszas feladat, kielégítőnek találom még azt a keveset is, a mit nyújtott. Jobb lett volna ugyan, ha az átnézetes ismertetés helyett, pusztán az újabb irodalommal foglalkozik, és ha nagyobb részletességgel méltatja egyrészt Sinászi efendi korszakos működését, másrészt pedig a lánglelkű Kemál beyt. Főleg ennek az utóbbinak a méltatásába mélyedhetett volna be jobban. Művei közül csak néhányat említ, nem ismeri legkiválóbb regényét, a Dsezmit, és nem veszi figyelembe a fejlődőben levő napi és időszakai sajtót sem, mely szintén a nyelvtisztaság szolgálatába szegődött. E hiányokkal szemben kiemelendő alapos nyelvismerete, továbbá azon törekvése, hogy az irodalmi termékekkel megismerkedjék. A régibb irodalomból több szerzőt említ, idézget belőlük, és a mi a fődolog; gondolatvilágukba igyekszik belehatolni, és nemcsak megérteni, hanem értelmezni is akarja őket. A pályakérdés fogós volta egyes hiányait menti, de a kérdés megfejtése általában sikerültnek mondható, és azért a „Nosce se ipsum“ jeligéjű 612. sz. pályamunkának a díjt oda adhatónak, és a munkát megdicsérendőnek javaslom.

Budapest, 1894 április hó 12.

Dr. KÜNOS IGNÁCZ.

A BUDAPESTI

KIR. MAGYAR TUDOMÁNY-EGYETEMNEK

JUTALOMTÉTELEI

AZ 1894/95. TANÉVRE.

I. A hittudomány karéi.

1.

Solide demonstrata relatione quae Genesim inter et ceteros pentateuchi libros intercedit, speciatim ostendatur qualinam Moses consilio et scribendi oeconomia usus fuerit in hexaemeri conceptioni.

Jutalma a Pasquich-alapból 70 frt.

2.

Omni cum apparatu exponantur psalmus XIV. (V. 13.) et psalmus LIII, (V. 52.) invicem necnon cum epistola S. Pauli ad Rom. III. 10—18 collati, habita et diligenter discussa singulari ratione textus hebraici, LXX., et Vulgatae; simulque adjiciatur ubique continua textus masorethici analysis grammatico-syntactica.

Jutalma a Fogarassy-Dertsik-alapból 70 frt.

Az új-szövetségi szentirati tanulmányokból.

3.

Explicata natura inspirationis, refutatisque variis circa eam erroribus, ostendatur modus quo inspiratio librorum sacrorum nobis innotescat.

Jutalma a Pasquich-alapból 70 frt.

II. A jog- és államtudomány karéi.

A magyar jogtörténetből.

(Másodszor.)

4.

A fújsítás intézményének fejlődése.

Jutalma a Pasquich-alapból 70 frt.

Az egyházjogból.

5.

Az egyházi házasság vonatkozása a polgári házassághoz, különösen a házasságkötés módját illetőleg.

Jutalma a Pasquich-alapból 70 frt.

A jogbölcséletből.

(Másodszor.)

6.

Adassanak elő az örökjogra vonatkozó természetjogi és jogbölcsészeti elméletek.

Jutalma a Pauler-féle alapból 100 frt.

A magyar magánjogból.

(Másodszor.)

7.

Kijelölendők s rendszeres keretben megvilágosítandók Verhőczy Hármas könyvének ama nevezetesebb pontjai, a melyek

s a miként azok akár közvetlenül, akár szokásjogi átalakulással hazai magánjogunk terén mai nap még életben vannak.
Jutalma a Senger Katalin-alapból 260 frt.

A polgári perrendtartásból.

(Másodszor.)

8.

Fejtsék ki a contumacia tana.
Jutalma a Senger Katalin-alapból 260 frt.

A kereskedelmi jogból.

9.

Fejtsék ki az életbiztosítás jogi természetét.
Jutalma a Pasquich-alapból 70 frt.

A magyar közjogból és a politikából.

10.

A ministeri kormányzat és felelősség intézményének fejlődése és jelenlegi állása általán és a magyar közjog szerint.
Jutalma a Schwartner-alapból 360 forint.

A magyar közigazgatási jogból és a közigazgatási tanból.

11.

A kisajátítás jog-intézménye. Annak fejlődése, célja, alapja és szabályzatának főbb elvei, különös tekintettel a magyar törvényhozásra.

Jutalma a Pasquich-alapból 70 frt.

A közgazdaságtanból.

12.

Az egyes és kettős (sánta) valuta elmélete.
Jutalma a Pasquich-alapból 70 frt.

III. Az orvostudomány karéi.

Az élettanból.

13.

Megvizsgálandó az éhező és jóllakott állat gyomor- és bélhámjának szerkezete.

Jutalma a Pasquich-alapból 70 frt.

A gyógyszertanból.

14.

Vizsgáltassék meg, mily szöveti változásokat okoznak a különböző szívmergek a szívbeli gangliumokra.

Jutalma a Pasquich-alapból 70 frt.

A sebészetből.

(Ötödször.)

15.

Irassanak le a lymphoma alakjai, fajai, különös tekintettel a lymphomá-nak egyszerű (simplex hyperplastica) és gümős elsajtosodó alakjaira, ez utóbbinak pedig kóroktana, kórodai jellegzése, differentialis diagnostikája s gyógykezelési módjai.

Jutalma a Pasquich-alapból 70 frt.

A közegészségstanból.

16.

Budapest halálozási viszonya, tekintettel a fontosabb halál-okokra, valamint tekintettel a külföld nevezetesebb városaira.

Jutalma a Pasquich-alapból 70 frt.

A törvényszéki orvostanból.

(Másodszor.)

17.

Az 1883—1893. közötti decenniumban, a Budapesten előfordult erőszakos halálnemek statisztikai feldolgozása, különös tekintettel az oki mozzanatokra.

Jutalma a Pasquich-alapból 70 frt.

A törvényszéki orvostanból.

18.

Kísérleti tanulmányok alapján deríttessék ki a higcarbol-savoldatok mérgező hatásának oka és módja.

Jutalma a Pasquich-alapból 70 frt.

A kórszövettanból.

19.

Tanulmányoztassék a rák kóroktanának kérdése irodalmi tanulmányok és önálló vizsgálatok alapján.

Jutalma az Arányi-alapból 60 frt.

20.

Tétessek vizsgálatok tárgyává az óriási sejtek képződésének kérdése a kariomytosisra vonatkozólag, újabb felfogások figyelembe vételével.

Jutalma az Arányi-alapból 60 frt.

(Másodszor.)

21.

Pontos szövettani vizsgálata a csontoknak az úgynevezett Rachitis foetalisnál, az erre vonatkozó górcsővi készítmények melléklésével és a nevezett betegség fölötti legújabb nézetek méltánylásával.

Jutalma az Arányi-alapból 60 frt.

(Negyedszer.)

22.

Felderítendő a terhességi veselob oka, különös tekintettel Doleris azon hypothesisére, hogy azt bizonyos bakteriumok okozzák.

Jutalma az Arányi-alapból 60 frt.

(Másodszor.)

23.

Szövettanilag megvizsgálandó s görcsői készítményekkel támogatandó, hogy vajjon helyes-e Rokitanszky azon állítása, miszerint a plexus solaris és mesentericus superior különféle stadiumaiban különféle változásokat mutat?

Jutalma az Arányi-alapból 60 frt.

Az anatómiából.

24.

Vizsgáltassanak meg és irassanak le a csirlelevelek (folia germinativa) és első átalakulásaik a gerinczes állatok valamely osztályában, görcsői készítmények és rajzok kíséretében. A készítmények az I-ső boncztani és fejlődéstani intézet tulajdonába mennek át.

Jutalma a Pasquich-alapból 70 frt.

Az elmekórtanból.

25.

Irassanak le az ideg- és elmebetegeknél található szervezeti degeneráció tünetei, különös figyelemben részesítendő a koponya, szem, fül és fogak állapota.

Jutalma a Pasquich-alapból 70 frt.

A néhai *Senger Katalin* alapítványból díjazandó jutalom-tételek a következők:

A belgyógyászatból.

(Negyedszer)

26.

A szív incompensationak nevezett tünetcsoport lényegének magyarázata és előidéző okai s az ebből levonható therapeutikus irányelvek.

Jutalma 260 frt.

A szemészetből.

(Harmadszor.)

27.

Adassanak elő a glaucoma tüneti változásai mikroszkopos készítményekkel.

Jutalma 260 frt.

A szülészetből.

28.

Állapíttassanak meg klinikai észlelések alapján az újszülött és függelékeinek fejlődési viszonyai (hosszúság, súly és más méretek) a terhesség különböző szakaiban, tekintettel az anya testi fejlődésére és azokra a változásokra, melyeknek a magzat teste szülés következtében alá van vetve.

Jutalma 260 frt.

A közegészségтанból.

29.

Bakteriumok magatartása és ptomainszerű anyagok képződése talajban, különféle viszonyok között.

Jutalma 260 frt.

A bőrkórtanból.

30.

Vizsgáltassanak a bőr beidegzési viszonyai a leggyakrabban előforduló bőrbántalmakban, tekintettel a tapintás, fájdalom és hőérzés elváltozásaira, a bőr-reflexek magatartásaira és a trophicus viszonyokra.

Jutalma 260 frt.

IV. A bölcsészettudomány karéi.

Magyarország történetéből.

(Másodszor kitűzve.)

31.

Kivántatik Magyarország története hazai és külföldi kút-
főinek ismertetése és bírálata 1526-tól 1606-ig.

Határidő 1894 október 31.

Jutalma a Schwartner-alapból 360 frt.

(Másodszor kitűzve.)

32.

Kivántatik Magyarország története hazai és külföldi kút-
főinek ismertetése és bírálata 1607-től 1711-ig.

Határidő 1894 december 31.

Jutalma a Schwartner-alapból 360 frt.

A magyar oklevéltanból.

33.

Ismertettessék az íktató-levelek (litterae statutoriae) kü-
lönféle szerkezete, — vonatkozással a donationalis ügy külön-
féle phasisaira.

Jutalma a Pasquich-alapból 70 frt.

Az ó-kori egyetemes történelemből.

34.

Állíttassanak össze mindazok az adatok, melyek a pan-
noniai városok V—IX. századi történetére vonatkoznak.

Jutalma a Pasquich-alapból 70 frt.

A művészet történetéből.

35.

Kivántatik a florenczi festészet XV. századbeli fejlődésének méltatása.

Jutalma a Pasquich-alapból 70 frt.

A földrajzból.

36.

Magyarország átnézetes térképeinek kritikai leírása és története.

Jutalma a fővárosi alapból 50 frt.

A classica-philológiából.

(Másodszor kettős díjjal.)

37.

A görög s római példabeszédeknek megfelelő magyar közmondások.

Jutalma a Pasquich-alapból 140 frt.

A latin philológiából.

38.

Vizsgáltassék meg az, hogy a liber glossarumnak mely glossái vonatkoznak Vergilius költeményeire.

Jutalma a fővárosi alapból 50 frt.

Az elméleti természettanból.

39.

Valamely egyenletesen feszített köralakú rugalmas hártya keresztrezgéseinek elméleti és kísérleti megvizsgálása.

Jutalma az Arenstein-alapból 50 frt.

A csillagászatból.

40.

Határozottassanak meg az égitest parabolikus pályaelemei.
Jutalma az Arenstein-alapból 50 frt.

A felsőbb mennyiségtanból.

41.

Kivántatik a görbe felületek, különösen az ellipsoid gör-
bületi vonalainak kimerítő elmélete.

Jutalma az Arenstein-alapból 50 frt.

A sémi nyelvészetből.

42.

A sémi nyelvcsalád összes ágainak ismertetése, egymás-
hoz való főbb viszonyaikban.

Jutalma a fővárosi alapból 50 frt.

Az ugor összehasonlító nyelvtudományból.

43.

A finn, mordvín és cseremisiz nyelvnek egymáshoz való
viszonya.

Jutalma a Pasquich-alapból 70 frt.

A német irodalom történetéből.

44.

A bécsi színügy és drámai irodalom Mária-Terézia és
II. József alatt.

Jutalma a fővárosi alapból 50 frt.

Az összehasonlító boncztanból.

45.

Vizsgáltassék meg összehasonlító boncztani szempontból az egyetemi comparativ-anatomiai múzeum példányain, valamint saját készítmények után — az emlős állatok tápláló csőve, különös tekintettel a gyomor és vakbél nagysági, alak- és szerkezeti viszonyaira.

Az eredeti rajzokkal és méret-táblákkal ellátott pályadolgozatok, valamint az ezekre vonatkozó készítmények — a díj elnyerése esetén — az állattani intézet tulajdonába mennek át.

Jutalom a Margó-féle alapból 50 frt.

(A dolgozatok benyújtásának határideje 1895 márcz. 31).

Nyílt pályázat a növénytanból.

(Másodszor hirdetve.)

46.

Kivántatik valamely, a tudományos növénytan körébe tartozó önálló vizsgálat tervezete, melyben úgy a vizsgálandó tárgy, mint a vizsgálat tudományos célja s a vizsgálati módszerek kijelöltessenek.

A tervezet névaláírással 1894-ik évi október 15-én az egyetemi irodába nyújtandó be.

A pályázók közül a vizsgálat kivitelével az bizatik meg, kinek tervezete legjobb, vizsgálatait pedig a tudományegyetem növénytani intézetében végezheti s ezeknek eredményét tudományos értekezés alakjában egybeállítva, 1895. évi márczius 15-én nyújtja be s jutalmat nyer, ha dolgozata jó

Jutalma a Margó-alapból 100 frt.

E pályázat módjára nézve a 4., 5. és 6. alatti szakaszok kivételével, a rendes pályázati szabályok érvényesek.

Nyílt pályázat az állattanból.

47.

Kivántatik valamely, a tudományos állattan körébe tartozó önálló vizsgálat tervezete, melyben úgy a vizsgálandó tárgy mint a vizsgálat tudományos célja s a vizsgálati módszerek kijelöltenek.

A tervezet névalírással 1894. évi október hó 15-éig az egyetemi irodába nyújtandó be.

A pályázók közül a vizsgálat kivitelével az bizatik meg, kinek tervezete legjobb, vizsgálatait pedig a tudományegyetem zoologiai és comp. anatomiai intézetében végezheti s ezeknek eredményét tudományos értekezés alakjában egybeállítva, 1895. évi márczius 15-ig nyújtja be s jutalmat nyer, ha dolgozata jó.

Jutalma a Margó-alapból 100 frt.

E pályázat módjára nézve a 4., 5. és 6. alatti szakaszok kivételével, a rendes pályázati szabályok érvényessek.

Pályázati szabályok.

1. A 10., 31. és 32. szám alatti jutalomtételek kivételével, melyekért bárki versenyezhet, a többiekre csak budapesti tudom. egyetemi hallgatók pályázhatnak, és pedig a 7., 8., 26., 27. és 28., 29., 30. számuaknál olyanok is, kik a pályakérdés kihirdetésekor még be voltak írva.

2. Az 1., 2. és 3. szám alatti jutalomtételért pályázhatnak latin vagy magyar, a 10., 31. és 32. szám alattira latin vagy magyar, vagy német, vagy francia, a többiekre egyedül magyar nyelven.

3. Valamennyi pályairatok 1895 márczius 31-ig az egyetemi központi irodában nyújtandók be. A hol más a benyújtási határidő, az a pályakérdésnél meg van említve. A jutalmak 1895 május 13-án, mint a kir. tud. egyetem ujjaalakítása emlékének ünneplésére kitűzött napon, adatnak ki az egyetem ünnepélyes közlésében. Beadott pályaművek a pályázat elintézése előtt vissza nem adatnak.

4. A pályairatok negyedrébten, tisztán (a 10., 31. és 32. szám alatti jutalomra készülők idegen kézzel is) írva, lapszámozva, kötve legyenek.

5. A szerző nevét és állását, illetőleg egyetemi tanszakát tartalmazó pecsétetes levelen ugyanazon jelige álljon, mely a pályamű homlokán olvasható. Álnevű pályaművek nem díjaztatnak.

6. A jutalom a viszonylag legjobb munkának csak azon esetben adatik ki, ha az magában véve is díjra méltónak találtatik. Egyszerű fordítások vagy plágiumok a pályázásból kizárva.

7. Rendszerint pályadíjat csak egyes dolgozó nyerhet el, a mennyiben azonban a pályakérdést kitűző kar többek közreműködését is helyén levőnek találná, a díj ezeknek is kiadatik.

8. A pályairatok a szerzőé maradnak, azok kéziratai az illető kar levéltárában eltéttetnek.

Budapesten, 1894. évi május hó 12-én.

Királyi magyar tud. egyetemi központi iroda.

